

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
DIŞİŞLERİ KOMİSYONU
TUTANAK DERGİSİ

1'inci Toplantı
16 Ekim 2025 Perşembe

(TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı tarafından hazırlanan bu Tutanak Dergisi'nde yer alan ve kâtip üyeler tarafından okunmuş bulunan her tür belge ile konuşmacılar tarafından ifade edilmiş ve tırnak içinde belirtilmiş alıntı sözler aslına uygun olarak yazılmıştır.)

İÇİNDEKİLER

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Komisyon Başkanı Fuat Oktay'ın, yeni yasama yılına, Komisyonun son toplantısından bu yana yakın bölgemizde yaşanan gelişmelere, Komisyonun parlamenter diplomasi faaliyetlerine, bugünkü gündemine ve karar yeter sayısı ile ilgili olarak kendisine gönderilen nota ilişkin açıklaması

2.- Komisyon Başkanı Fuat Oktay'ın, 28'inci Dönemin birinci devresinde kurulan "Yurt Dışı Türkler ve Akraba Toplulukları Alt Komisyonu"nun bu yasama yılında da kurulup kurulmamasına ve katılımcılara teşekkür ettiğine ilişkin açıklaması

3.- Komisyon Başkanı Fuat Oktay'ın, tüm katılımcılara teşekkür ettiğine ve kabul edilen kanun teklifleriyle ilgili muhalefet şerhlerine ilişkin açıklaması

III.- KANUN TEKLİFLERİ VE DİĞER İŞLER

A) Kanun Teklifleri

1.- İstanbul Milletvekili Numan Kurtulmuş'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Mali Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Enerji Alanında İşbirliğine İlişkin Mutabakat Zaptının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1641)

2.- İstanbul Milletvekili Numan Kurtulmuş'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Somali Federal Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Kültür Merkezlerinin Kuruluşu, İşleyişi ve Faaliyetleri Hakkında Anlaşmanın Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1642), (TBMM İçtüzüğü'nün 77'nci maddesine göre)

3.- İstanbul Milletvekili Numan Kurtulmuş'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Etiyopya Federal Demokratik Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Cezaî Konularda Adli Yardımlaşma Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/2631)

4.- İstanbul Milletvekili Numan Kurtulmuş'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ve İktisadi İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı Arasında OECD İstanbul Merkezi Kurulmasına İlişkin Mutabakat Zaptının Yenilenmesine İlişkin Protokolün Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/2993)

5.- İstanbul Milletvekili Numan Kurtulmuş'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Libya Devleti Milli Birlik Hükümeti Arasında Kolluk İş Birliği Mutabakat Muhtırasının Notalarla Birlikte Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/3030)

6.- İstanbul Milletvekili Numan Kurtulmuş'un Türkiye Cumhuriyeti ile Morityus Cumhuriyeti Arasındaki Serbest Ticaret Anlaşması'nı Tadil Eden İlk Protokolün Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/3072)

7.- İstanbul Milletvekili Numan Kurtulmuş'un Dışişleri Bakanlığı Tarafından Temsil Edilen Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Maliye Bakanlığı Tarafından Temsil Edilen Kırgız Cumhuriyeti Bakanlar Kurulu Arasında Borç Silme Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/3213)

8.- İstanbul Milletvekili Numan Kurtulmuş'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Birleşmiş Milletler Yakın Doğu'daki Filistin Mültecileri İçin Yardım ve Bayındırlık Ajansı Arasında Ankara'da UNRWA Ofisinin Kurulmasına Dair Anlaşmanın Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/3271)

IV.- KARARLAR

1.- Dışişleri Bakan Yardımcısı Nuh Yılmaz'ın Gazze'ye ilişkin son gelişmeler hakkında Komisyonu bilgilendirmesi için TBMM İçtüzüğü'nün 32'nci maddesi uyarınca kapalı oturuma geçilmesine ilişkin karar

2.- Kapalı oturum kararının kaldırılmasına ve açık toplantı düzenine geçilmesine ilişkin karar

V.- KAPALI OTURUMLAR

A) Kapalı Oturumlar

1.- Üçüncü Oturum kapalı

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
DIŞİŞLERİ KOMİSYONU

-----0-----
1'inci Toplantı
16 Ekim 2025 Perşembe
-----0-----

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

TBMM Dışışleri Komisyonu saat 14.13'te açılarak dört oturum yaptı.

Birinci Oturum

Komisyon Başkanı Fuat Oktay,

Yeni yasama yılına, Komisyonun son toplantısından bu yana yakın bölgemizde yaşanan gelişmelere, Komisyonun parlamenter diplomasi faaliyetlerine, bugünkü gündemine ve karar yeter sayısı ile ilgili olarak kendisine gönderilen nota,

28'inci Dönemin birinci devresinde kurulan "Yurt Dışı Türkler ve Akraba Toplulukları Alt Komisyonu"nun bu yasama yılında da kurulup kurulmamasına ve katılımcılara teşekkür ettiğine, ilişkin açıklama yaptı.

27'nci Yasama Döneminde görüşülmediğinden kadük kalan, İstanbul Milletvekili Numan Kurtulmuş'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Mali Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Enerji Alanında İşbirliğine İlişkin Mutabakat Zaptının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1641), tümü ve maddeleri üzerindeki görüşmeleri tamamlanarak kabul edildi.

27'nci Yasama Döneminde görüşülmediğinden kadük kalan, İstanbul Milletvekili Numan Kurtulmuş'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Somali Federal Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Kültür Merkezlerinin Kuruluşu, İşleyişi ve Faaliyetleri Hakkında Anlaşmanın Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1642), tümü üzerindeki görüşmeleri tamamlanarak İç Tüzük'ün 77'nci maddesi kapsamında önceki dönem Komisyon raporunun ve metninin benimsenmesi oylanarak kabul edildi.

İstanbul Milletvekili Numan Kurtulmuş'un;

Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Etiyopya Federal Demokratik Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Cezaî Konularda Adli Yardımlaşma Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/2631),

Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ve İktisadi İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı Arasında OECD İstanbul Merkezi Kurulmasına İlişkin Mutabakat Zaptının Yenilenmesine İlişkin Protokolün Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/2993),

Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Libya Devleti Milli Birlik Hükümeti Arasında Kolluk İş Birliği Mutabakat Muhtırasının Notalarla Birlikte Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/3030),

Türkiye Cumhuriyeti ile Morityus Cumhuriyeti Arasındaki Serbest Ticaret Anlaşması'nı Tadil Eden İlk Protokolün Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/3072),

Dışışleri Bakanlığı Tarafından Temsil Edilen Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Maliye Bakanlığı Tarafından Temsil Edilen Kırgız Cumhuriyeti Bakanlar Kurulu Arasında Borç Silme Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/3213),

Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Birleşmiş Milletler Yakın Doğu'daki Filistin Mültecileri İçin Yardım ve Bayındırlık Ajansı Arasında Ankara'da UNRWA Ofisinin Kurulmasına Dair Anlaşmanın Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/3271),

Tümü ve maddeleri üzerindeki görüşmeleri tamamlanarak kabul edildi.

Birinci Oturuma saat 16.37'de son verildi.

İkinci Oturum

İkinci Oturum saat 17.02'de açıldı.

Dışışleri Bakan Yardımcısı Nuh Yılmaz'ın Gazze'ye ilişkin son gelişmeler hakkında Komisyonu daha sağlıklı ve güvenli bir şekilde bilgilendirebilmesi için TBMM İçtüzüğü'nün 32'nci maddesi uyarınca kapalı oturuma geçilmesine ilişkin önerge kabul edildi.

İkinci Oturuma saat 17.04'te son verildi.

Üçüncü Oturum
(Kapalıdır)

Dördüncü Oturum

Dördüncü Oturum saat 18.54'te açıldı.

Dışışleri Bakan Yardımcısı Nuh Yılmaz'ın Gazze'ye ilişkin son gelişmeler hakkında Komisyonu daha sağlıklı ve güvenli bir şekilde bilgilendirebilmesi için TBMM İçtüzüğü'nün 32'nci maddesi uyarınca alınan kapalı oturum kararının kaldırılmasına ve açık toplantı düzenine geçilmesine ilişkin önerge kabul edildi.

Komisyon Başkanı Fuat Oktay, tüm katılımcılara teşekkür ettiğine ve kabul edilen kanun teklifleriyle ilgili muhalefet şerhlerine ilişkin açıklama yaptı.

Komisyon gündeminde görüşülecek başka konu bulunmadığından, toplantıya saat 18.56'da son verildi.

BİRİNCİ OTURUM
Açılma Saati: 14.13
BAŞKAN: Fuat OKTAY (Ankara)
BAŞKAN VEKİLİ: Mustafa CANBEY (Balıkesir)
SÖZCÜ: Ceyda BÖLÜNMEZ ÇANKIRI (İzmir)
KÂTİP: Derya BAKBAK (Gaziantep)

----- 0 -----

BAŞKAN FUAT OKTAY - Dışışleri Komisyonumuzun çok değerli üyeleri, kurumlarımızın çok değerli temsilcileri, değerli katılımcılar, basınımızın değerli temsilcileri; Dışışleri Komisyonunun 28'inci Yasama Dönemi 18'inci Toplantısını açıyorum.

Toplantı yeter sayımız mevcuttur, görüşmelere başlıyoruz.

Yine, her zaman olduğu gibi, öncelikle 28'inci Dönem Dördüncü Yasama Yılı'nın ülkemize, milletimize ve yine devletimize hayırlı olmasını diliyorum.

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Komisyon Başkanı Fuat Oktay'ın, yeni yasama yılına, Komisyonun son toplantısından bu yana yakın bölgemizde yaşanan gelişmelere, Komisyonun parlamenter diplomasi faaliyetlerine, bugünkü gündemine ve karar yeter sayısı ile ilgili olarak kendisine gönderilen nota ilişkin açıklaması

BAŞKAN FUAT OKTAY - Gündeme geçmeden önce de yine sizlerle birkaç konuyu gündeme dair paylaşmak istiyorum müsaadelerinizle.

Malumunuz olduğu üzere, yasama yılı tatilinin bitmesini takiben Komisyon olarak 28'inci Yasama Dönemi Dördüncü Yasama Yılı'nın ilk toplantısını bugün gerçekleştiriyoruz. Yeni yasama yılının bir kez daha verimli çalışmalara ve hayırlara vesile olmasını diliyorum. Yeni yasama yılında, parlamenter diplomasi kapsamında gerçekleştirdiğimiz temaslara ve Komisyonumuza havale edilen kanun tekliflerinin görüşülerek kabul edilmesine ilaveten ülkemizi ve bölgemizi ilgilendiren önemli dış politika konularında detaylı çalışmalarımıza da yine devam edeceğiz. Bu kapsamda, bugün 8 adet kanun teklifini görüştükten sonra Dışışleri Bakan Yardımcısı Sayın Nuh Yılmaz Gazze'deki son gelişmelere dair Komisyonumuzu bilgilendirecektir.

Komisyonumuzun son toplantısını gerçekleştirdiğimiz 17 Temmuz 2025 tarihinden bu yana bölgemizi yakından ilgilendiren önemli gelişmeler yaşandı, bunların başında da tabii ki Gazze'deki durum gelmekte. Bilindiği üzere, İsrail'in Gazze'ye yönelik başlattığı ağır saldırılar zamanla insanlığa karşı suçların ve savaş suçlarının işlendiği bir katliama, Batılı devletlerin dahi göz yummakta ve kabullenmekte giderek zorlandıkları bir soykırıma dönüştü. Yine, Batılı devletlerin bu insanlık dramına karşı tavır almaya başlamalarında uluslararası kolektif ve koordineli sivil aktivizm hareketleri son derece etkili olmuştur. Bu çerçevede, insanlığın sesi olan Sumud ve Özgürlük hareketinin aktivistlerini buradan bir kez daha selamlıyorum. Türkiye'nin uluslararası alanda yürüttüğü diplomasinin önemli bir rolü olduğunu da burada yine bir kez daha vurgulamak isterim. Malumunuz olduğu üzere, bu hususta biz de Dışışleri Komisyonu olarak yoğun bir çaba harcadık, tüm üyelerimize bu konuda vermiş oldukları katkılardan dolayı teşekkür etmek istiyorum.

Eylül ayında toplanan 80'inci Birleşmiş Milletler Genel Kurulu marjında gerçekleştirilen toplantılar sırasında, aralarında İngiltere ve Fransa gibi BM Güvenlik Konseyi üyelerinin de bulunduğu 10 kadar Batılı ülke daha Filistin Devleti'ni tanıdıklarını açıkladılar. Anılan ülkelerin parlamento dışışleri komisyonlarına Komisyonumuz adına teşekkür mektupları gönderdiğimizizi belirtmek isterim ama tabii bu da Birleşmiş Milletlerle ilgili başka bir sorunu bir kez daha gündeme getiriyor. Kaç ülke tanımış olursa olsun ne yazık ki Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyinden bu karar çıkmadığı sürece daimî üye statüsünü kazanamıyor yani Türkiye'nin ısrarla ifade ettiği dünya 5'ten büyüktür olayını burada bir kez daha görüyoruz yani bir milletin kaderinin bir ülkenin iki dudağı arasında olmasının asla kabul edilebilir bir şey olmadığını burada bir kez daha görmüş oluyoruz ne yazık ki.

Birleşmiş Milletler Genel Kurulu marjında ABD Başkanı Trump, Sayın Cumhurbaşkanımız ve İslam ülkeleri temsilcilerinin yer aldığı 9 lider arasında gerçekleştirilen toplantıda, Gazze'de ateşkesin temini ve Gazze'nin geleceğine ilişkin hususlar malumunuz olduğu üzere görüşüldü. Yine, Sayın Cumhurbaşkanımızın Washington ziyareti esnasında da içerikle ilgili görüş teatileri ikili bazda devam etti. Tüm bu görüşmeler sonrasında, 29 Eylül tarihinde ABD Başkanı Trump tarafından kamuoyuna 20 maddelik bir Gazze planı açıklandı. Son olarak Türkiye, Katar ve Mısır'ın da aktif rol aldığı müzakereler sonucunda, İsrail ve Hamas arasında ateşkesin sağlanmasını takiben 13 Kasım günü Şarm El-Şeyh'de Sayın Cumhurbaşkanımız, ABD Başkanı, Katar ve Mısır Devlet Başkanları tarafından kalıcı barış ve refah için bir mutabakat imzalandı. Bu gelişmeler İsrail'in yürüttüğü soykırımın durdurulması, insani yardımların bir an önce bölgeye girebilmesi, rehinelere karşılıklı teatisi ve Gazze'deki Filistinlilerin bölge dışına sürülmelerinin engellenmesi açısından son derece olumludur. Bu olumlu neticelerin alınmasında Türkiye'nin ve Sayın Cumhurbaşkanımızın son derece önemli ve hatta belirleyici girişimleri söz konusu olmuştur. Süreç içerisinde Türkiye'nin ve Cumhurbaşkanımızın verdiği katkı aynı zamanda ülkemizin bölgemizde ve küresel çapta önem ve ağırlığını da net şekilde bir kez daha ortaya koymuştur ama tabii bu ilk aşamanın gerçekleşmesi boyutu da anlaşma boyutunun da son derece kırılğan bir yapıda devam ettiğini zaten gelişmelerden de izliyoruz; henüz hiçbir şey bitmiş değildir, aslında yeni başlıyor.

Değerli Komisyon üyeleri, değerli basın mensupları; Gazze barış sürecinde böylelikle ilk aşama tamamlanmak üzere. İkinci aşamada Gazze'de geçici yönetimin kurulması ve Gazze'nin acilen yeniden imarı gündemdedir. Burada önemli olan husus, Gazze'nin Gazzelilere, Filistinlilere ait olduğu hususudur. Uzun vadede Filistinlilere karşı bir asimilasyon politikası uygulanmasına müsaade edilmemesi son derece önemlidir. Yeniden imar için ortaya çıkacak maliyetle ilgili asıl sorumluluk İsrail'indir. Gazze'de barbarca bir yıkım oluşturan İsrail'in bunu tazmin etmesi gerekmektedir. Öte yandan, böyle bir soykırımın ve yıkımın insanlık tarihinde bir daha yaşanmaması için İsrail'in devlet olarak yargılandığı Uluslararası Adalet Divanı'ndaki davayla Netanyahu ve çetesinin yargılandığı Uluslararası Ceza Mahkemesinde devam eden dava süreçlerinin sonuçlanması ve bu mahkemelerce alınan kararların uygulanması bir gerekliliktir.

Bugün Gazze'ye ilişkin gelişmelerde artık Türkiye masadadır. Her zaman olduğu gibi bundan böyle de Filistin halkının hak ve çıkarlarını korumak doğrultusunda sonuna kadar yanlarında olmaya devam edeceğiz. Burada Filistin davasının yegâne ve nihai çözümünün 1967 sınırları temelinde başkenti Doğu Kudüs olan bağımsız, egemen, coğrafi bütünlüğü haiz Filistin devletinin kurulması olduğunu bir kez daha vurgulamak isterim. Ümit ediyoruz ki bu barış görüşmeleri ve varılan anlaşmalar da nihai anlamda bu çerçevede bir yola girmiş olur, girer.

Bugünkü toplantımızda Dışişleri Bakan Yardımcısı Sayın Nuh Yılmaz Gazze'deki gelişmelere ilişkin olarak Komisyonumuza kapalı oturumda bir sunum yaparak -bunu açık da yapabiliriz, kapalı da yapabiliriz, sizlerin, Komisyonumuzun olurlarına veya onayına bağlı olarak karar vereceğiz- bir yandan detaylı bilgiler aktaracak, diğer yandan Komisyonumuzun konuya ilişkin değerli görüş ve katkılarını dinleme fırsatını bulacaktır.

Değerli Komisyon üyeleri, bölgemizde ülkemizi yakından ilgilendiren diğer bir husus Suriye'deki gelişmelerdir. Suriye'nin toprak bütünlüğünü ve birliğini koruması, barış içerisinde istikrarlı ve müreffeh bir komşu olarak güneydoğu sınırlarımızda yer alması gerek siyasi gerek insancıl açıdan büyük önem taşımaktadır. Bu doğrultuda çaba gösteren Şam yönetiminin desteklenmesi, başta İsrail olmak üzere Suriye'ye yönelik dış müdahalelere imkân tanınmaması ve SDG'nin Suriye'yle bütünleşmesinin en kısa zamanda gerçekleşmesi kritik önemdedir. Bu çerçevede, SDG'nin yanlış yollara tevessül etmemesi de büyük önem taşımaktadır.

Ülkemizi yakından ilgilendiren bir diğer önemli husus da Rusya-Ukrayna savaşının maalesef hâlen devam ediyor olmasıdır. Ülkemiz, savaşın başından beri samimi ve ilkeli bir tutum takınarak, savaşın taraflarını bir araya getirmek ve kabul edilebilir kalıcı bir ateşkes ve barışın sağlanması için yoğun faaliyetler sürdürmektedir. Türkiye çabalarına devam edecektir. Türkiye'nin zaten buradaki kritik rolü de tekrar, bir kez daha gündeme gelmiş ve zannediyorum artarak da gündeme gelmeye devam edecektir.

Değerli Komisyon üyeleri, değerli basın mensupları; Türkiye Büyük Millet Meclisi Dışişleri Komisyonu olarak bir önceki toplantımızdan bu yana gerçekleştirdiğimiz parlamenter diplomasi faaliyetlerimize de kısaca değinmek isterim. Bununla ilgili bilgilendirmeyi de her zaman olduğu gibi yine kısaca yapmak isterim.

Avrupa Birliği Ortak Dış ve Güvenlik Politikası Parlamentolar Arası 27'nci Konferansı 26-29 Ağustos 2025'te Danimarka'nın başkenti Kopenhag'da gerçekleştirildi. Komisyonumuzdan Sayın Sena Nur Çelik Kanat ve Sayın Yunus Emre söz konusu konferansa iştirak ettiler. 15-18 Eylül 2025 tarihlerinde Letonya'nın başkenti Riga'da Türkiye-Baltık ülkeleri -yani Estonya, Letonya, Litvanya ve Türkiye- Parlamentoları Dörtlü Dışişleri Komisyonları Toplantısı'nı gerçekleştirdik. Son derece verimli geçen toplantıda küresel meselelerde Türkiye-Baltık ülkeleri iş birliği, Ukrayna-Rusya savaşı ve NATO konuları ile uluslararası hibrit tehditler başlıkları ele aldığımız öncelikli konulardı. Toplantı gündemi kapsamında diğer Dışişleri Komisyonları heyetleriyle beraber Letonya Meclis Başkanı Daiga Mierina'yla da görüşme yaptık. Ayrıca, Letonya Dışişleri Bakanı Baiba Braze'in de katıldığı bir resmî akşam yemeğine iştirak ettik. Burada da zaten ikili yoğun temaslar devam etti.

2 Ekim 2025 tarihinde davetimize icabetle ülkemizi ziyaret eden Polonya Parlamentosu Temsilciler Meclisi Dışişleri Komisyonu Başkanı Pavel Koval ve beraberindeki komisyon heyetiyle Türkiye Büyük Millet Meclisinde görüştük. Ticaret Bakanlığımız ve Dış Ekonomik İlişkiler Kurulu, DEİK yetkilileri de bu toplantılara iştirak ederek Türkiye ve Polonya arasındaki ticari ve ekonomik ilişkilerin derinleştirilmesi, iki ülkenin Ukrayna'nın yeniden inşasında iş birliği içerisinde birlikte katkı sağlaması imkânları hakkında da yine karşı tarafın talebi üzerine toplantı katılımcılarına da bilgilendirme yapıldı. Bu konuda istişareler gerçekleştirildi ve Ticaret Bakanlığımız da zaten sonuçla ilgili de onlar da buradalardı, takibi konusunda da kendilerine gerekli bilgilendirmeyi de yapmış durumdayız.

7 Ekim 2025 tarihinde yine davetimize icabetle ülkemizi ziyaret eden Finlandiya Dışişleri Komisyonu Başkanı Johannes Koskinen ve beraberindeki komisyon heyetiyle Türkiye Büyük Millet Meclisinde bir görüşme gerçekleştirdik.

Gerek Baltık ülkeleri gerek Polonya ve Finlandiya heyetleriyle yaptığımız görüşmelerde karşı tarafın gündeme getirdiği temel husus devam etmekte olan Ukrayna-Rusya savaşı bağlamında ülkelerin güvenlik endişeleri idi. Görüşmelerde ülkemizin bir NATO müttefiki olarak sorumlulukları kapsamında anılan ülkelere olan desteğini yenilerken, değişik coğrafyalardan ülkemize yönelebilecek tehditler karşısında benzer şekilde NATO müttefiklerimizden destek beklediğimizi kendilerine ilettik. Doğu Avrupa'da güvenliğin sağlanmasında Ukrayna-Rusya savaşının son bulmasının önemini ve barışın sağlanması için sarf ettiğimiz çabaları vurguladık. Toplantılarda ülkelerimiz arasındaki ikili iş birliklerinin, ilişkilerin çeşitli boyutlarına ek olarak AB'yle olan ilişkilerimizi, yeni Avrupa güvenlik mimarisinde ülkemizin oynadığı önemli rolü ele aldık ve Gazze ve Suriye'deki gelişmelere ilişkin görüş ve tutumumuzu izah ettik ama özellikle vurguladığımız konulardan biri de güvenlik konularına sadece tek boyutlu bakılmaması ve ısrarla da çifte standardın uygulanmaması noktasında Türkiye'yi ilgilendiren konularda da aynı hassasiyetin ve bölgeyi, Orta Doğu'yu ilgilendiren Gazze konusu da dâhil aynı hassasiyetin gösterilmesi idi.

Bugünkü toplantıda müzakere edilmesi öngörülen 8 kanun teklifi dışında esas komisyon olarak Komisyonumuzda toplam 37 adet kanun teklifi bulunmaktadır. 28'inci Yasama Döneminin başlangıcından bugüne kadar Komisyonumuzda görüşülüp rapora bağlanan 63 kanun teklifi Genel Kurulda görüşülerek kanunlaşmıştır. Öte yandan, Komisyonumuzda kabul edilen ve Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurul gündeminde yer alan teklif sayısı 95'tir. Bu vesileyle tüm grupların söz konusu tekliflerin Genel Kuruldan geçirilmesi için iş birliği yapmasını bir kez daha önemle rica ediyor, desteklerinizi bekliyorum.

Teşekkür ediyorum.

Evet, basın mensuplarına teşekkür ediyoruz.

Şimdi gündeme geçiyoruz.

Yine, gündem bilgisi ve teklif metinleri 14 Ekim 2025 Salı günü Türkiye Büyük Millet Meclisi uzantılı e-posta adreslerinize gönderilmiş ve elden dağıtılmıştır.

Bugünkü gündemimizin 2'nci sırasında "Uygun Bulma Kanun Teklifleri" kapsamında toplam 8 teklifin görüşülmesi yer almaktadır.

Gündemdeki 3'üncü husus Dışişleri Bakanlığı tarafından Gazze'ye ilişkin son gelişmeler hakkında yine biraz önce de ifade ettiğim şekilde Komisyonumuzun bilgilendirilmesidir.

Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 77'nci maddesi kapsamında bir teklif yer almaktadır. Söz konusu teklif 27'nci Yasama Döneminde Komisyonumuzda kabul edilmiş ve muhalefet şerhi verilerek rapora bağlanmıştır. Bahse konu teklif Genel Kurul gündemine girmiş ancak seçim süreci nedeniyle görüşülemeyerek kadük kalmıştır. Geçen dönem Komisyonunda kabul edilen ve muhalefet şerhi bulunan bir kanun teklifi için İç Tüzük'ün 77'nci maddesi kapsamında yine önceki dönem Komisyon raporunun benimsenmesinin uygun olacağı kanaatindeyim önceden de zaten hemen hemen her toplantı öncesinde bilgilendirdiğimiz gibi. Bu kapsamda, ilgili kanun teklifinin tümü üzerinde görüşme yaparak görüşmelerimizi yapacağız, ardından önceki dönem Komisyon raporunun ve metnin benimsenmesini oya sunacağız.

Şimdi, arkadaşlarımızın gönderdiği bir not var, ona ben şimdi bakabildim. Hasta olduğunu bildiren arkadaşlarımız oldu ve şehir dışında olduklarını, çıkmak zorunda olduğunu bildiren arkadaşlar oldu. Dolayısıyla, arkadaşlar da diyorlar ki: Karar yeter sayısı ile ilgili problem olup olmayacağıyla alakalı zannediyorum bana bir uyarıda bulunuyorlar ama ben de şuna inanıyorum: Ben "Komisyon" dediğimizde aslında böyle iktidar-muhalefet olarak bugüne kadar öyle bakmadım, bugün de bakmak istemem. Bir konuyu görüşüyoruz. Dolayısıyla görüştüğümüz konular Türkiye'yi ilgilendiren konular, ne iktidarı ne muhalefeti tek başına ilgilendiren konular. Dolayısıyla aslında bu bizim için de kendi samimiyetimizin de bir testi olacaktır diye düşünüyorum. Türkiye'nin çıkarlarına olan, ilgili bakanlıklarımızın yaptığı çalışmaların değerlendirileceği bir görüşme. Dolayısıyla bu görüşmelerin yapıp kabul edilip edilmemesi zannediyorum sadece bir muhalefet ve iktidar ilişkisi olarak burada değerlendirilmeyecek, Genel Kuruldan daha farklı bir tutum sergileyeceğimize ben inanıyorum. Yani eğer bir itiraz yoksa devam edelim, "Hayır, itiraz var." dersanız, erteleyebiliriz.

OĞUZ KAAN SALICI (İstanbul) - Bence devam edelim.

TALİH ÖZCAN (Düzce) - Devam.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Ben teşekkür ediyorum anlayışınız için de.

Zaten burada Gazze'yle ilgili bilgilendirme de önemli Türkiye'nin gündemindeki. Ya, ben onların da faydalı olduğunu düşünüyorum. Bu vesileyle yine burada olan arkadaşlarımızla birlikte, ilgilenen arkadaşlarımızla birlikte de bunu devam ettiririz ama buradan ben şunu da bir kez daha ifade etmiş olayım: Komisyon toplantıları önemli. Buraya gelmek istemeyen arkadaşlarımız varsa şayet, konuyla ilgilenmeyen arkadaşlarımız varsa, belki komisyon değiştirmeyi de düşünebilirler. Bunu bütün samimiyetle ifade ediyorum çünkü Türkiye'yi ilgilendiren konular bunlar yani bu sadece bir yeter sayısı ile ilgili konu değil, Türkiye'yi ve 86 milyonu ve hatta bölgedeki her bir insanı, coğrafyayı ilgilendiren konularda sadece yeter sayısı ile ilgili burada olup olmama konusundaki bir hassasiyetin ben hakkaniyetli olmadığını düşünüyorum. İlgili arkadaşlar, ilgilenen arkadaşların burada olmasını, aksi takdirde diğer arkadaşların da hangi komisyonla ilgileniyorlarsa o komisyonunda yer almalarının daha faydalı olduğunu düşünüyorum çünkü burada hem Meclisimizin itibarını koruyacaktır bu hem Komisyonumuzun hem de Türkiye'nin itibarını koruyacaktır çünkü burada Dışişleri Bakanlığımızı, ilgili tüm kurumlarımızı davet ediyoruz ve Meclisin ciddiyetini burada, komisyonun ciddiyetini kendilerinin ifade ediyoruz. Belirli bir seviyenin altında kabul etmeyeceğimizi kendilerine söylüyoruz. Aynı ciddiyeti Komisyonun göstermesi gerekir. Göstermeyecek arkadaşlar varsa ben, bugün, bunu bir ihtar olarak ifade ediyorum. Bunu da ciddi şekilde de uygulama boyutuna da geçeceğimi de buradan ben kayıtlara da geçirmek isterim.

Teşekkür ediyorum tekrar.

III.- KANUN TEKLİFLERİ VE DİĞER İŞLER

A) Kanun Teklifleri

1.- İstanbul Milletvekili Numan Kurtulmuş'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Mali Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Enerji Alanında İşbirliğine İlişkin Mutabakat Zaptının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1641) ¹

BAŞKAN FUAT OKTAY - Uygun Bulma Kanun Tekliflerinin 1'inci sırasında İstanbul Milletvekili Sayın Numan Kurtulmuş'un (2/1641) esas numaralı, Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Mali Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Enerji Alanında İşbirliğine İlişkin Mutabakat Zaptının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi bulunmaktadır. Bahse konu teklif 27'nci Yasama Döneminde görüşülmediğinden kadük kalmıştır.

İstanbul Milletvekili Sayın Numan Kurtulmuş tarafından 3/10/2023 tarihinde Meclis Başkanlığına sunulan teklif 4/10/2023'te esas komisyon olarak Dışişleri Komisyonuna, tali komisyon olarak Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji Komisyonuna havale edilmiştir.

Teklifin tümü üzerindeki görüşmelere geçiyoruz ve teklif hakkında Komisyonumuzu bilgilendirmek üzere sözü Dışişleri Bakan Yardımcımız Sayın Ayşe Berris Ekinci'ye veriyorum.

Sayın Bakan, buyurun lütfen.

DİŞİŞLERİ BAKAN YARDIMCISI AYŞE BERRİS EKİNCİ - Sayın Başkan, değerli Komisyon üyeleri; öncelikle saygılarımı sunuyorum.

Bu mutabakat zaptı ülkemizin Afrika ortaklık politikası kapsamında Mali'yle enerji sektöründe iş birliğinin geliştirilmesi amacıyla imzalanmıştır. Söz konusu zabit uyarınca, ülkemizin elektrik alanında sahip olduğu deneyimlerin Mali'yle paylaşarak ülkenin enerji sektörüne katkı sağlanması ve ikili ilişkilerimizin karşılıklı yarar çerçevesinde geliştirilmesi hedeflenmektedir.

Mali, maden ve yenilenebilir enerji alanında yatırım imkânlarının çeşitlendirilmesini hedeflemektedir. Mali Hükümeti hidrolik, güneş enerjisi ve biyokütle alanında iş birliğine açık bir tutum sergilemektedir. Bu kapsamda, yenilenebilir enerji, baraj yapımı ve hidroelektrik enerji alanında deneyime sahip Türk firmaları için Mali'yle iş birliği imkânlarının olabileceği düşünülmektedir. İmzalanan söz konusu mutabakat zaptı enerji alanında yapılabilecek ya da yapılması öngörülen iş birliği alanlarına işaret etmekte ve bir çerçeve çizmektedir. Mutabakat zaptı, elektrik santrallerinin kurulması, yönetimi, trafo merkezleri, elektrik iletimi, dağıtımı ve elektrik sisteminin rehabilitasyonu ile yenilenebilir enerji alanında projeler geliştirilmesi, mühendislik ve danışmanlık konularında iş birliği ve bilgi paylaşımına ilişkin yasal altyapıyı sunmaktadır. Anlaşma, enerji alanında yatırımları teşvik etmeye yönelik faaliyetlerin

1. (2/1641) esas numaralı Kanun Teklifi tutanağa eklidir.

de desteklenmesini öngörmektedir. Ayrıca, ülkelerimiz arasında iş birliği planlarının ortaklaşa geliştirilmesi amacıyla bir enerji çalışma grubu da tesis edilmektedir. Zabıt metni içerik olarak diğer ülkelerle imzalanan anlaşmalarla da benzer özellikler taşımaktadır. Mutabakat zaptının onayı için Mali'de ilave bir prosedürün yerine getirilmesi gerekmemektedir.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Evet, ben teşekkür ediyorum.

Konuyla ilgili, tasarıyla ilgili söz almak isteyen, soru sormak isteyen arkadaşımız var mı?

CEYLAN AKÇA CUPOLO (Diyarbakır) - Benim bir sorum var.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Ceylan Hanım, buyurun lütfen.

CEYLAN AKÇA CUPOLO (Diyarbakır) - Başkan ya, söylemeden geçemeyeceğim, içime dert olacak.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Buyurun lütfen.

CEYLAN AKÇA CUPOLO (Diyarbakır) - Az önceki sayısal üstünlükle bir şey yapmaya dair beyanatınızı çok beğendim, inanılmaz destekliyorum.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Teşekkür ediyorum.

CEYLAN AKÇA CUPOLO (Diyarbakır) - Genel Kuruldaki ilk konuşmanızda da bunu söylemenizi, dile getirmenizi, sayısal üstünlüğü bu halkın geleceğinin yararına muhalefetin verdiği önerilerde de benzer şekilde dile getirmenizi teşvik ediyorum buradan tekrar.

Teşekkür ederim.

Ben, anlaşma yani kanun teklifinde yer alan...

BAŞKAN FUAT OKTAY - Ama biz Komisyon olarak gerçekten farklıyız yani bunu aslında hepimiz görüyoruz, biliyoruz. Yani gerçekten, evet...

CEYLAN AKÇA CUPOLO (Diyarbakır) - Demokrasinin bulaşıcı olması temennisiyle, radikal demokrasi ama sayısal demokrasi değil, evet.

Ben, gizlilik ilkesini soracağım. Niçin buna ihtiyaç duyuldu? Anlaşmada yer alan gizlilik ilkesi düzenlemesi bir belirsizlik yaratıyor. Bunu açıklar mısınız?

Sağ olun.

DIŞİŞLERİ BAKAN YARDIMCISI AYŞE BERRİS EKİNCİ - Enerji Bakanlığımıza söz vereceğim izninizle.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANLIĞI DIŞ İLİŞKİLER GENEL MÜDÜR YARDIMCISI ERCAN KILINÇKIRAN - Sayın Başkanım, Dışişleri Komisyonunun kıymetli üyeleri; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Anlaşmalarımızda zaman zaman gizlilik ilkelerine yer verdiğimiz doğru, bazı antlaşmalarımızda var. Özellikle bilgi paylaşımını öngören anlaşmalarda gizlilik konusunda birtakım düzenlemeler yapıyoruz. Neden? Çünkü karşılıklı iki ülkenin şirketleri arasında iş birlikleri yapıldığında o şirketler bazen kendi ticari gizliliği olan bilgilerini de paylaşabiliyorlar. Bu nedenle, anlaşmaların içerisinde, bazı böyle bilgi paylaşımı olan anlaşmaların içerisinde, deneyim paylaşımı olan anlaşmaların içerisinde gizlilik hükümlerimize yer veriyoruz.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Yani karşının talebi üzerine mi, karşı tarafın talebi üzerine mi?

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANLIĞI DIŞ İLİŞKİLER GENEL MÜDÜR YARDIMCISI ERCAN KILINÇKIRAN - Sayın Başkanım, bu iki tarafın da talebi olabilir yani doğrusu bu anlaşmada hangi taraf talep etti bunu hatırlamıyorum; Mali tarafı mı bizim tarafımız mı ama genel anlamda, dediğim gibi, karşılıklı bilgi paylaşımı olan anlaşmalarda bu tarz düzenlemeler olabiliyor.

CEYLAN AKÇA CUPOLO (Diyarbakır) - Devam, bir sorum daha olacak.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Buyurun lütfen.

CEYLAN AKÇA CUPOLO (Diyarbakır) - Dediniz ya "Karşı tarafın da talebi olabilir." Bu gizlilik ilkesiyle ilgili enerji bağlamında inşaat veya teknoloji paylaşımı yapacak firmaların ismiyle ilgili bir gizlemeyi de barındırıyor mu? Örneğin hangi firmalar, taşeron firmalar da olabilir çünkü bunların hangilerinin olacağını da gizleyen bir ilke olabilir mi?

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANLIĞI DIŞ İLİŞKİLER GENEL MÜDÜR YARDIMCISI ERCAN KILINÇKIRAN - Hayır, hayır, öyle bir yaklaşımımız yok. Zaten anlaşmanın içeriğine baktığınızda özellikle iki tarafın ilgili kurum ve kuruluşlarının bir araya gelmesi ve ortaklaşa potansiyel iş birliği alanlarını belirlemesi konuları var ama bu herhangi bir firma vesaire bunların isimlerinin gizlenmesi ya da gizlilik maddesinin oraya genişletilmesi gibi bir şey söz konusu değil.

DIŞİŞLERİ BAKAN YARDIMCISI AYŞE BERRİS EKİNCİ - İzin vererseniz ufak bir ekleme yapabilir miyim? Mesela, maden sahalarıyla ilgili olarak yapılacak olan çalışmalarda elde edilecek verilerin, mesela bizim başka Türk şirketi orada bu verileri elde ettikten sonra Mali tarafının bu verileri alıp başka bir şirketle veya başka bir ülkeyle paylaşmaması şeklinde bir gizlilik hükmü.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Evet, başka soru, görüş, önerisi olan arkadaş...

Buyurun Oğuz Kaan Bey.

OĞUZ KAAAN SALICI (İstanbul) - Bizim Mali'de hâlihazırda enerji yatırımlarımız var mı yani anlaşma kapsamında? Anlaşma gecikmiş, 2018'den bugüne kalmış ama bu arada yapılmış herhangi bir yatırım var mı Türkiye'den?

DIŞİŞLERİ BAKAN YARDIMCISI AYŞE BERRİS EKİNCİ - Benim bildiğim çok ciddi bir yatırım yok yani ufak birtakım yenilenebilir enerji bağlamında bazı şirketlerimizin araştırmaları vesaire var ama şu anda henüz ciddi bir yatırımlarımız mevcut değil.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Siz de kendinizi tanıtabilirseniz tutanaklara girmesi anlamında önemli.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANLIĞI DIŞ İLİŞKİLER GENEL MÜDÜR YARDIMCISI ERCAN KILINÇKIRAN - Çok özür dilerim.

İsmim Ercan Kılınçkiran, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığında Dış İlişkiler Genel Müdür Vekili olarak huzurlarınızdayım.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Teşekkür ederim.

Evet, başka soru, görüş, öneri yok zannediyorum.

Teklifin tümü üzerinde görüşmeler tamamlanmıştır.

Teklifin maddelerine geçilmesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.
1'inci maddeyi okutuyorum:

**TÜRKİYE CUMHURİYETİ HÜKÜMETİ İLE MALİ CUMHURİYETİ
HÜKÜMETİ ARASINDA ENERJİ ALANINDA İŞBİRLİĞİNE İLİŞKİN
MUTABAKAT ZAPTININ ONAYLANMASININ UYGUN BULUNDUĞUNA DAİR
KANUN TEKLİFİ**

MADDE 1- (1) 2 Mart 2018 tarihinde Bamako'da imzalanan "Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Mali Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Enerji Alanında İşbirliğine İlişkin Mutabakat Zaptı"nın onaylanması uygun bulunmuştur.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Evet, 1'inci madde üzerinde görüş, öneri soru var mı? Yok.

1'inci maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

2'nci maddeyi okutuyorum:

MADDE 2- (1) Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Madde üzerinde görüş, soru yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

3'üncü maddeyi okutuyorum:

MADDE 3- (1) Bu Kanun hükümlerini Cumhurbaşkanı yürütür.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Maddeyle ilgili görüşü, önerisi, sorusu olan arkadaşımız var mı? Yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Teklifin tümünü oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

İç Tüzük'ün 45'inci maddesi hükmü uyarınca Komisyonumuzu Genel Kurulda temsil etmek üzere sözcülerle ilgili önergeyi okutuyorum:

Dışişleri Komisyonu Başkanlığına

TBMM İçtüzüğü'nün 45'inci maddesi uyarınca (2/1641) esas numaralı Kanun Teklifi'nin Komisyon raporunun Genel Kurulda görüşülmesi sırasında Komisyonumuzu temsil etmek üzere Gaziantep Milletvekili Derya Bakbak, Ankara Milletvekili Asuman Erdoğan, Ankara Milletvekili Ahmet Fethan Baykoç, Elâzığ Milletvekili Mahmut Rıdvan Nazırlı, İstanbul Milletvekili Seda Gören Bölük, İstanbul Milletvekili Oğuz Üçüncü'nün özel sözcüler olarak seçilmesini teklif ederim.

Fuat Oktay
Ankara
Dışişleri Komisyonu Başkanı

BAŞKAN FUAT OKTAY - Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

2.- İstanbul Milletvekili Numan Kurtulmuş'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Somali Federal Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Kültür Merkezlerinin Kuruluşu, İşleyişi ve Faaliyetleri Hakkında Anlaşmanın Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1642), (TBMM İçtüzüğü'nün 77'nci maddesine göre)²

BAŞKAN FUAT OKTAY - Gündemin 2'nci sırasında İstanbul Milletvekili Sayın Numan Kurtulmuş'un (2/1642) esas numaralı Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Somali Federal Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Kültür Merkezlerinin Kuruluşu, İşleyişi ve Faaliyetleri Hakkında Anlaşmanın Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi bulunmaktadır.

Bahse konu teklif 27'nci Yasama Döneminde Komisyonunda görüşülerek rapora bağlanmış ancak görüşülmediğinden kadük kalmıştır. Sayın Kurtulmuş tarafından 3/10/2023 tarihinde yenilenen teklif 4/10/2023 tarihinde esas komisyon olarak Dışişleri Komisyonuna, tali komisyon olarak Millî Eğitim, Kültür, Gençlik ve Spor Komisyonuna havale edilmiştir.

Teklifin tümü üzerindeki görüşmelere geçiyoruz ve Komisyonumuzu bilgilendirmek üzere teklifle ilgili sözü, Sayın Ekinci, size veriyorum.

Buyurun lütfen.

DIŞİŞLERİ BAKAN YARDIMCISI AYŞE BERRİS EKİNCİ - Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Değerli Komisyon üyeleri, Somali ve Somali halkı, Türk milletinin gönlünde özel bir yere sahiptir. İlişkilerimiz köklü bir maziye dayanmaktadır. Somali Federal Hükümeti, siyasi krizlere rağmen ekonomik reformlar hususunda ilerleme kaydetmeyi başarmıştır. Sayın Cumhurbaşkanımızın Somali'ye 2011 yılında gerçekleştirdiği tarihî ziyaretten itibaren de Somali'de istikrar ve refah için etkin şekilde katkı sağlıyoruz. Bu çabalarımız kapsamında Türkiye ile Somali arasındaki Kültür Merkezleri Anlaşması Nisan 2017'de Ankara'da imzalanmıştır. Anlaşma, her iki tarafa da diğer ülkede tüzel kişilik sahibi olacak şekilde tüm hak, hukuk, görev ve ayrıcalıkları belirlenmiş müstakil statüde kültür merkezleri kurma olanağı sağlamaktadır. Bugün görüşülmekte olan anlaşmanın onaylanması ve karşı taraftaki onayın da gerçekleşmesinin ardından anlaşmanın yürürlüğe girmesiyle Mogadişu Yunus Emre Türk Kültür Merkezi hâlihazırdaki büyükelçilik bağlı birimi niteliğinden ayrılarak tüzel kişilik kazanacak ve müstakil bir statüye kavuşacaktır. Böylece merkezimizin faaliyetleri daha geniş kitlelere ulaşabilecek, oradaki yerel ve yabancı muadil kuruluşlarla iş birliği olanakları genişleyecek, ihtiyaç duyulan diğer kentlerde şubeler açabilecek, mali muafiyet kolaylıklarından yararlanabilecek, merkez personelinin vize ve oturma izinlerinde de iyileştirmeler sağlanabilecektir.

Anlaşmanın Somali'deki iç onay süreci henüz tamamlanmamıştır. Keza Somali tarafının kısa ve orta vadede ülkemizde bir kültür merkezi açma imkân ve niyeti bulunmadığı da anlaşılmaktadır. Bu bağlamda, anlaşmanın evveleminde ülkemiz lehine bir sonucu olacağı görülmektedir.

Teşekkür ederim.

2. (2/1642) esas numaralı Kanun Teklifi tutanağa ekli.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Ben teşekkür ediyorum.

Sorusu olan arkadaşlarımız...

Buyurun lütfen Ceylan Hanım.

CEYLAN AKÇA CUPOLO (Diyarbakır) - Anlaşma metni 2017'de imzalanmış, Ankara'da imzalanmış, iki yıl sonra, 2019'da Ankara'da Muhammed İsa Abdullah Kızılay'da bir tane restoran açtı, adı Saab, sonra polis tacizine maruz kaldı. Muhammed İsa Abdullah Somalili birisi, yemek de kültürün bir parçası. O da Somali kültürünü yemekle bir şekilde buraya tanıtmak istedi. Sonra onun dükkân tabelası polisçe boyandı, kendisi gözaltına alındı, eşi Türkiyeli olduğu hâlde oturumu iptal edildi, Kırıkkale'ye götürüldü, geri gönderme merkezine konuldu, orada kalmaya mecbur bırakıldı. Şimdi, o kafe kapatıldı bu kadar tacizden sonra, kafenin ismi "House" oldu. Somalili birinin açtığı kafe Somalice ismi olduğu için kapatıldı, yerine "House" diye isminin içinde İngilizce beyanat olan bir kafe açıldı, özgürce şu an faaliyet yürütüyor ve Somali'ye ilişkin şimdi biraz basın taraması yapayım dedim. "Renk getirdiler, kalbi siyah olanlara karşı işte beyazlığı gösterdiler." gibi böyle örtük, saçma, ırkçı söylemlerle beyanatlar gördüm. Kültür merkezi Yunus Emre Enstitüsü açılmış, orada muhtemelen Türkiye'yi, Türkiye'deki kültürleri anlatıyor, dili anlatıyor. Türkiye'de var mı bir Somali Kültür Merkezi?

DIŞİŞLERİ BAKAN YARDIMCISI AYŞE BERRİS EKİNCİ - Yok, hayır Sayın Milletvekilim. Demin de söylediğim gibi şu anda öyle bir hazırlıkları yok.

CEYLAN AKÇA CUPOLO (Diyarbakır) - Açamaz da zaten. Bunun notunu düşmek istedim.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Ben tam konuyu ilişkilendirmeye çalıştım da...

CEYLAN AKÇA CUPOLO (Diyarbakır) - Kültürün tek yanlı gittiğine vurgu yapmak istedim burada Başkanım.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Evet, tamam.

Yani orada zaten Somali devlet olarak Türkiye'de bir kültür merkezi açması veya herhangi bir faaliyette bulunmasıyla ilgili bizim sınırlamamız yoktur, olamaz zaten. Değil mi, var mı?

DIŞİŞLERİ BAKAN YARDIMCISI AYŞE BERRİS EKİNCİ - Yok yani bu anlaşma esasen buna temel teşkil edecek efendim.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Evet, Afrika'yla olan bizim ilişkilerimize baktığınızda aslında çok daha gelişerek, derinleşerek giden bir ilişki tarzımız var ve orada ben kendi bulunduğum dönemden de biliyorum ilişkiler tam da eşit düzeyde, göz göze olur yani başka ülkelerin yaptığı ilişki tarzı asla Türkiye-Afrika ilişkilerinde veya başka bir ülkede olmaz, bire bir eşit bazda olur. En azından ben kendimde onu gördüm ve tüm uygulamalarda da tüm bakanlıklarımızda da onu gördüm. Bilmiyorum, başka bir uygulama varsa gereğini yapmak gerekir.

Teşekkür ediyorum.

Buyurun lütfen Oğuz Kaan Bey.

OĞUZ KAAN SALICI (İstanbul) - Bizim Somali'de ciddi bir askeri varlığımız var. Onun son durumuyla ilgili bir bilgi alabilir miyiz? Birinci soru.

Eş Şebab, yanlış hatırlamıyorsam birkaç ay önceydi, Mogadişu'ya kadar ilerlemişti ya da böyle, bu tür haberler vardı Türkiye basınında. Oradaki son durum ne? Çünkü bizim askeri varlığımızla bağlantılı olarak soruyorum bunu.

Bir de basında şu tür haberler çıkıyor ara ara: Biz işte Türkiye'nin Afrika'ya açılım politikaları çerçevesi içinde Somali'ye bazen yardım gönderiyoruz, bazen hibe ediyoruz ama bu yapmış olduğumuz yardımları ya da hibelerin aslında oradaki bazı iş yapan Türk firmalarının alacaklarının karşılığında ödendiğine dair yazılar çıkıyor. Böyle bir şey var mı gerçekten? Yani açık olmadıysa da tekrar söyleyeyim. Hani biz buradan oraya yardım gönderiyoruz, o yardım orada Somali Hükûmetinden alacağı olan bir Türk firmasının alacağının karşılığı olarak gönderilmiş gibi olduğuna...

TALİH ÖZCAN (Düzce) - Komisyon gibi...

OĞUZ KAAN SALICI (İstanbul) - Arada komisyon da kesiliyordur tabii eğer öyle bir şey varsa ama böyle bir şey var mı, yok mu? Yani esas mesele o çünkü arada bir böyle basına çıkar bu tür haberler, Türkiye'de yazılır çizilir; isim, tarih vesaire verebilirim.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Evet, buyurun.

DIŞİŞLERİ BAKAN YARDIMCISI AYŞE BERRİS EKİNCİ - Sayın Genel Müdürümüz, terörle mücadele konusunda buyurun.

DIŞİŞLERİ BAKANLIĞI İSTİHBARAT VE GÜVENLİK İŞLERİ GENEL MÜDÜRÜ KENAN YILMAZ - Sayın Başkanım, Komisyonumuzun değerli üyeleri; Kenan Yılmaz, ben, Dışişleri Bakanlığı İstihbarat ve Güvenlik İşleri Genel Müdürü.

Terörle mücadele, sayın vekilimizin sorduğu sorunun terörle mücadele boyutuna ilişkin olarak belirttikleri hususu, özellikle Eş Şebab terör örgütü tehdidini yakından takip ediyoruz; Somali'nin güvenliği açısından ciddi risk oluşturuyor. Zaten Somali'yle ilişkilerimizde ülkenin bu alanda kapasite geliştirmesi, kolluk kuvvetlerinin de kapasite geliştirmesi konusunda biz de imkânlarımız ölçüsünde yardımcı olmaya çalışıyoruz. Evet, Eş Şebab örgütü, maalesef, hâlen ülke güvenliği açısından bir risk oluşturmaktadır.

Diğer ekonomik konulardaki, o hususlardaki sorulara cevaben Sayın Bakan Yardımcımız...

DIŞİŞLERİ BAKAN YARDIMCISI AYŞE BERRİS EKİNCİ - Evet, teşekkür ediyorum.

Sayın Vekilim, 2013'ten bu yana verdiğimiz doğrudan bütçe katkımız Somali'ye devam ettirilerek Somali Federal Hükûmetine 30 milyon dolar tutarında nakdi hibe sağlanmasına ilişkin hibe anlaşması da 5 Ocak 2023 tarihinde imzalanmıştı. Bütçe yardımı Somali Cumhurbaşkanlığı ve Başbakanlık ofislerinin giderlerinin yanı sıra kamu görevlileri ve askerlerin maaş ödemeleri için kullanılmaktadır. Bizim tarafımızda basına yansıyan şekliyle bir bilgi bulunmamaktadır.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Başka var mı?

Bu Eş Şebab'la ilgili bir daha söyler misiniz durumu yani mevcut durumdan daha ileride mi, geriledi mi boyutu? Bizim askeri varlığımızın orada Eş Şebab'ın veya terör örgütlerinin gerilemesine katkısı nedir?

DIŞİŞLERİ BAKANLIĞI İSTİHBARAT VE GÜVENLİK İŞLERİ GENEL MÜDÜRÜ KENAN YILMAZ - Sayın Başkanım, bizim her alanda olduğu gibi bu alanda da Somali'nin huzuru, terörle mücadelesindeki başarısı için katkılarımız sürüyor; iş birliği, tecrübe paylaşımı, bilgi paylaşımı, kapasite artırımı gibi konularda biz Somali makamlarına yardımcı olmaya çalışıyoruz imkânlarımız ölçüsünde. Ülke gerçekliği bakımından ben o riske dikkat çektim, tehdide dikkat çektim. Sahadaki gerçeklik mücadeleyi kararlı bir şekilde yürütmeyi gerektiriyor. Somalili kardeşlerimiz bu alanda ellerinden gelen gayreti gösteriyorlar; biz de desteğimizi esirgemiyoruz, yardımcı olmaya çalışıyoruz.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Evet, teşekkür ediyorum.

DIŞİŞLERİ BAKAN YARDIMCISI AYŞE BERRİS EKİNCİ - Sayın Başkan, esasen, biraz önce sayın vekilimizin de sorduğu üzere, 2017 yılında Millî Savunma Bakanlığıımıza bağlı olarak faaliyete geçen Mogadişu'da TURKSOM Askerî Eğitim Merkezi'nde Somali ulusal ordusu için er, erbaşlar ve subay, astsubaylar yetiştirilmektedir. Hâlihazırda yetiştirilen yaklaşık 600 subay ve 600 astsubaya ilaveten yaklaşık 400 subay ve astsubayın eğitimi de devam etmektedir. Bunun yanı sıra özel kuvvetler eğitimi kapsamında ise 400 subay ve astsubay yetiştirilmiştir. TURKSOM'da erbaş ve er eğitimleri kapsamında toplam 4 tugay kartal birliği "Gorgor" yetiştirilmiş olup tazeleme ve bütünleme eğitimleriyle birlikte yetiştirilen erbaş ve er sayısı yaklaşık 11 bine ulaşmıştır. Ayrıca Millî Savunma Üniversitesindeki eğitimlerle subay, astsubay temel eğitimleri başta olmak üzere yaklaşık 1.600 personele ülkemizde kurs verilmiştir. Bahse konu birliklerin donatımı yine ülkemiz tarafından yapılmaktadır.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Evet, biz teşekkür ediyoruz.

Başka soru, görüş, öneri yoksa teklifin tümü üzerindeki görüşmelerin tamamlandığını ifade etmek isterim.

Teklifin tümü üzerindeki görüşmeler tamamlanmıştır.

İç Tüzük'ün 77'nci maddesi hükümlerine göre önceki dönem Komisyon raporunun ve metnin benimsenmesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

İç Tüzük'ün 45'inci maddesi hükmü uyarınca Komisyonumuzu Genel Kurulda temsil etmek üzere özel sözcülerle ilgili önergeyi okutuyorum:

Dışışleri Komisyonu Başkanlığına

TBMM İçtüzüğü'nün 45'inci maddesi uyarınca (2/1642) esas numaralı Kanun Teklifi'nin Komisyon Raporu'nun Genel Kurulda görüşülmesi sırasında Komisyonumuzu temsil etmek üzere Gaziantep Milletvekili Derya Bakbak, Ankara Milletvekili Asuman Erdoğan, Ankara Milletvekili Ahmet Fethan Baykoç, Elâzığ Milletvekili Mahmut Rıdvan Nazırlı, İstanbul Milletvekili Seda Gören Bölük, İstanbul Milletvekili Oğuz Üçüncü'nün özel sözcüler olarak seçilmesini teklif ederim.

Fuat Oktay

Ankara

Dışışleri Komisyonu Başkanı

BAŞKAN FUAT OKTAY - Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

3.- İstanbul Milletvekili Numan Kurtulmuş'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Etiyopya Federal Demokratik Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Cezai Konularda Adli Yardımlaşma Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/2631)³

BAŞKAN FUAT OKTAY - Gündemin 3'üncü sırasında İstanbul Milletvekili Sayın Kurtulmuş'un (2/2631) esas numaralı Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Etiyopya Federal Demokratik Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Cezai Konularda Adli Yardımlaşma Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi bulunmaktadır.

İstanbul Milletvekili Sayın Kurtulmuş tarafından 23/10/2024 tarihinde Meclis Başkanlığına sunulan teklif, aynı tarihte esas komisyon olarak Dışışleri Komisyonuna, tali komisyon olarak Adalet Komisyonuna havale edilmiştir.

Teklifin tümü üzerindeki görüşmelere geçiyoruz ve Komisyonumuzu teklif hakkında bilgilendirmek üzere Sayın Ekinci'ye söz veriyorum.

Buyurun lütfen.

DIŞİŞLERİ BAKAN YARDIMCISI AYŞE BERRİS EKİNCİ - Sayın Başkan, Değerli Komisyon üyeleri; Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Etiyopya Federal Demokratik Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Cezai Konularda Adli Yardımlaşma Anlaşması Etiyopya Adalet Devlet Bakanının ülkemizi ziyareti esnasında 10 Mayıs 2022 tarihinde Ankara'da imzalanmıştır. Anlaşmanın Etiyopya tarafında iç onay süreci 16 Mayıs 2023 tarihinde tamamlanmıştır. Ülkemiz ile Etiyopya arasında adli iş birliğini geliştirmek ve güçlendirmek, cezai konularda adli yardımlaşmanın hukuki çerçevesini oluşturmak, geçici tedbirler, bilgi ve belge paylaşımı, tarafların ve tanıkların dinlenmesi, bilirkişi incelemesi yaptırılması, cezai alanda tebligat, tutuklu veya hükümlülerin geçici nakli ve kişisel verilerin korunması ve istinabe gibi konuları ihtiva etmek için imzalanmıştır. Bu itibarla, Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Etiyopya Federal Demokratik Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Cezai Konularda Adli Yardımlaşma Anlaşması iki ülke arasında hükümlülerin nakli alanında iş birliğinin hukuki çerçevesini tesis etmek amacıyla imzalanmıştır. Zira konuyu düzenleyen ikili bir sözleşme bulunmadığından ülkemiz ile Etiyopya Federal Demokratik Cumhuriyeti arasında cezai konulardaki adli yardımlaşma talepleri bugüne kadar uluslararası anlaşmalar ve mütekabiliyet ilkesi gereğince yürütülmüştür. Anlaşmanın onaylanmasının ülkemiz ile Etiyopya arasındaki cezai konularda karşılıklı adli iş birliğini hukuki zemine kavuşturarak adli yardımlaşma taleplerimizin hızlı bir biçimde sonuçlandırılmasına katkı sağlayacağı değerlendirilmektedir.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Ben teşekkür ediyorum.

Sorusu olan, teklife ilgili görüşü, önerisi olan arkadaşımız var mı?

Buyurun.

3. (2/2631) esas numaralı Kanun Teklifi tutanağa eklidir.

CEYLAN AKÇA CUPOLO (Diyarbakır) - Türkiye'de kaç Etiyopyalı var ve Etiyopya'nın Türkiye'den iadesini beklediği kaç Etiyopyalı var ya da Türkiye'nin Etiyopya'dan iadesini beklediği kaç kişi var?

DIŞİŞLERİ BAKAN YARDIMCISI AYŞE BERRİS EKİNCİ - Ülkemizde resmî rakamlara göre ikamet eden Etiyopyalı sayısı 3.232. Bu da geçtiğimiz yıl mayıs ayı itibarıyla olan rakam.

ADALET BAKANLIĞI DIŞ İLİŞKİLER VE AVRUPA BİRLİĞİ GENEL MÜDÜR VEKİLİ AHMET BAŞARAN - Sayın Başkanım, değerli heyet üyeleri; Adalet Bakanlığınızdan Ahmet Başaran, Genel Müdür Vekili olarak karşınızda bulunuyorum. Müsaade ederseniz, Etiyopya'yla aramızdaki adli iş birliğine ilişkin istatistikleri paylaşmak isterim ben.

Bizim Etiyopya'dan, adi suç kapsamında, son on yılda 2 iade talebimiz var, bunun 1 tanesi hâlen devam ediyor; terör suçuna ilişkin ise 6 iade talebinde bulunmuşuz, bunun 1 tanesi hâlen devam ediyor. Etiyopya'nın bizden olan taleplerine geldiğimiz vakit ise onların adi ya da terör suçu kapsamında bir iade talepleri olmamış, hükümlü naklinden karşılıklı birer talebimiz var.

Adli yardımlaşma yani cezai konularda adli yardımlaşma bu sözleşmenin konusu olan hususa gelince, bizim Etiyopya'dan 21 tane adli yardımlaşma talebimiz olmuş, bunlardan 12 tanesi hâlen devam ediyor; 3 adet tebligat talebimiz olmuş, 1 tanesi henüz devam ediyor. Etiyopya'nın aynı dönemde ülkemizden 9 tane adli yardımlaşma talebi olmuş, 7 tanesi devam ediyor. Bu tabii ki, biraz önce Sayın Bakan Yardımcımız da güzel bir şekilde ifade etti, Etiyopya, Afrika'nın 100 milyonu aşkın nüfusuyla hacimli bir ülkesi ve bizim Afrika açılımımızda ve adli iş birliği zeminimizin güçlendirilmesinde de bu sayılardan bağımsız olarak önem verilmesi gereken bir ülke. Çünkü Avrupa Konseyi ülkeleriyle yani Avrupa'nın tamamıyla Avrupa Konseyi çatısı altında iş birliği yapabiliyoruz ancak, Afrika ya da Asya ülkeleriyle, uluslararası bir örgüt Birleşmiş Milletler dışında olmadığı için bu ikili sözleşmeler bize adli iş birliği zemin oluşturuyor.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Evet, ben teşekkür ediyorum.

Başka soru var mı? Yok.

Teklifin tümü üzerinde görüşmeler tamamlanmıştır.

Teklifin maddelerine geçilmesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Teklifin 1'inci maddesini okutuyorum:

**TÜRKİYE CUMHURİYETİ HÜKÜMETİ İLE ETİYOPYA FEDERAL DEMOKRATİK CUMHURİYETİ HÜKÜMETİ
ARASINDA CEZAI KONULARDA ADLİ YARDIMLAŞMA ANLAŞMASININ ONAYLANMASININ
UYGUN BULUNDUĞUNA DAİR KANUN TEKLİFİ**

MADDE 1 - (1) 10 Mayıs 2022 tarihinde Ankara'da imzalanan "Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Etiyopya Federal Demokratik Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Cezai Konularda Adli Yardımlaşma Anlaşması"nın onaylanması uygun bulunmuştur.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Sorusu olan, görüşü olan arkadaşımız var mı? Yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

2'nci maddeyi okutuyorum:

MADDE 2 - (1) Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Madde hakkında söz almak isteyen yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

3'üncü maddeyi okutuyorum:

MADDE 3 - (1) Bu Kanun hükümlerini Cumhurbaşkanı yürütür.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Söz almak isteyen var mı? Yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Teklifin tümünü oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Komisyonumuzu Genel Kurulda temsil etmek üzere özel sözcülerle ilgili önergeyi okutuyorum:

Dışişleri Komisyonu Başkanlığına

TBMM İçtüzüğü'nün 45'inci maddesi uyarınca (2/2631) esas numaralı Kanun Teklifi'nin Komisyon raporunun Genel Kurulda görüşülmesi sırasında Komisyonumuzu temsil etmek üzere Gaziantep Milletvekili Derya Bakbak, Ankara Milletvekili Asuman Erdoğan, Ankara Milletvekili Ahmet Fethan Baykoç, Elâzığ Milletvekili Mahmut Rıdvan Nazırlı, İstanbul Milletvekili Seda Gören Bölük, İstanbul Milletvekili Oğuz Üçüncü'nün özel sözcüler olarak seçilmesini teklif ederim.

Fuat Oktay

Ankara

Dışişleri Komisyonu Başkanı

BAŞKAN FUAT OKTAY - Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

4.- İstanbul Milletvekili Numan Kurtulmuş'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ve İktisadi İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı Arasında OECD İstanbul Merkezi Kurulmasına İlişkin Mutabakat Zaptının Yenilenmesine İlişkin Protokolün Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/2993) ⁴

BAŞKAN FUAT OKTAY - Gündemin 4'üncü sırasında İstanbul Milletvekili Sayın Kurtulmuş'un (2/2993) esas numaralı Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ve İktisadi İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı Arasında OECD İstanbul Merkezi Kurulmasına İlişkin Mutabakat Zaptının Yenilenmesine İlişkin Protokolün Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi bulunmaktadır.

4. (2/2993) esas numaralı Kanun Teklifi tutanağa eklidir.

İstanbul Milletvekili Sayın Numan Kurtulmuş tarafından 11/3/2025 tarihinde Meclis Başkanlığına sunulan teklif, aynı tarihte esas komisyon olarak Dışişleri Komisyonuna, tali komisyon olarak Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji Komisyonuna havale edilmiştir.

Teklifin tümü üzerindeki görüşmelere geçiyoruz.

Berris Hanım, buyurun lütfen.

DIŞİŞLERİ BAKAN YARDIMCISI AYŞE BERRİS EKİNCİ - Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

OECD'nin Paris dışındaki en büyük ofisi konumunda olan İstanbul Merkezi rekabetçilik, girişimcilik, ticaret, kamu yönetimi, inovasyon, beşerî sermayenin harekete geçirilmesi, bağlantısallık ve altyapının geliştirilmesi, iktisadi direncin artırılması ve yeşil büyüme alanlarındaki çalışmalarda paydaşlar arasında diyalog ortamı sağlanmasında ve bu alanlardaki yürütülen kamu politikalarına yönelik iş birlikleri geliştirilmesinde rol oynamaktadır.

Merkez, ülkemizin kurucu üyesi olduğu OECD'nin Balkanlar, Asya, Afrika, Orta Doğu bölgesine erişimi ve küresel iş birlikleri bakımından önemli görevler üstlenmektedir.

OECD ile ülkemiz arasında OECD İstanbul Merkezinin açılmasına ilişkin mutabakat zaptı 31 Mayıs 2018 tarihinde Paris'te gerçekleştirilen OECD Bakanlar Konseyi toplantısı sırasında imzalanmıştır. Mutabakat Zaptı, 13 Ocak 2020 tarihinde beş yıllık bir süreyle yürürlüğe girmiştir.

Bahse konu mutabakat zaptıyla ülkemizin merkezin kurulmasına ilişkin tüm masrafların yanı sıra görevlilerin masrafları ile işletim maliyeti ve iş programının uygulanmasına dair giderleri karşılaması, bu çerçevede ülkemizin OECD'ye beş yıl için yıllık 1 milyon avro olmak üzere toplam 5 milyon avro tutarında gönüllü katkıda bulunması kararlaştırılmıştır. Merkezde görevli personelin çoğunluğu Türk'tür. Bununla birlikte, merkezin kurulmasına ilişkin Mutabakat Zaptı'nın 2020 yılı başında yürürlüğe girmesine rağmen küresel ölçekte yaşanan pandemi nedeniyle Merkez, çalışmalarına 2021 yılında başlamış ve ülkemiz gönüllü katkısının ilk taksiti de 2021 yılında ödenmiştir.

İlk etapta beş yıllığına akdedilen Mutabakat Zaptı'nın yürürlük süresi 13 Ocak 2025 itibarıyla dolmuş olup bu durumda ülkemizin 5'inci taksitini ödeme dönemini kapsayacak 2025 yılının çok büyük bölümünde Mutabakat Zaptı yürürlükte olamamaktadır. Bu durum dikkate alınarak Mutabakat Zaptı'nın fiilî uygulama süresiyle ülkemizin katkı payı ödemesi arasında uyumsuzluk olmaması için Mutabakat Zaptı'nın süresinin ülkemize ilave bir mali yükümlülük oluşturmaksızın bir yıl uzatılarak merkezin hukuki statüsünün devamının sağlanmasında yarar görülmüştür.

Bu kapsamda, Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ve İktisadi İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı Arasında OECD İstanbul Merkezi Kurulmasına İlişkin Mutabakat Zaptı'nın Yenilenmesine Dair Protokol 17 Ocak 2025 tarihinde imzalanmıştır. Söz konusu Protokolün yüce Meclisimizce onaylanması OECD İstanbul Merkezinin faaliyetlerine kesintisiz devam etmesine imkân sağlayacaktır.

Saygılarımla arz ederim.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Evet, teşekkür ediyorum.

Teklif hakkında söz almak isteyen, sorusu olan arkadaşımız var mı? Yok.

Teklifin tümü üzerinde görüşmeler tamamlanmıştır.

Maddelerine geçilmesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

1'inci maddeyi okutuyorum:

**TÜRKİYE CUMHURİYETİ HÜKÜMETİ VE İKTİSADİ İŞBİRLİĞİ VE KALKINMA TEŞKİLATI ARASINDA
OECD İSTANBUL MERKEZİ KURULMASINA İLİŞKİN MUTABAKAT ZAPTININ YENİLENMESİNE
İLİŞKİN PROTOKOLÜN ONAYLANMASININ UYGUN BULUNDUĞUNA
DAİR KANUN TEKLİFİ**

MADDE 1 - (1) 17 Ocak 2025 tarihinde Paris'te imzalanan "Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ve İktisadi İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı Arasında OECD İstanbul Merkezi Kurulmasına İlişkin Mutabakat Zaptının Yenilenmesine İlişkin Protokol"ün 13 Ocak 2025 tarihinden geçerli olmak üzere onaylanması uygun bulunmuştur.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Söz almak isteyen arkadaşımız var mı? Yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul etmek isteyenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Teklifin 2'nci maddesini okutuyorum:

MADDE 2 - (1) Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Söz almak isteyen arkadaşımız var mı? Yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

3'üncü maddeyi okutuyorum:

MADDE 3 - (1) Bu Kanun hükümlerini Cumhurbaşkanı yürütür.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Söz almak isteyen arkadaşımız var mı? Yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Teklifin tümünü oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Genel Kurulda Komisyonumuzu temsil etmek üzere özel sözcüler ilgili önergeyi okutuyorum:

Dışişleri Komisyonu Başkanlığına

TBMM İçtüzüğü'nün 45'inci maddesi uyarınca (2/2993) esas numaralı Kanun Teklifi'nin Komisyon Raporu'nun Genel Kurulda görüşülmesi sırasında Komisyonumuzu temsil etmek üzere Gaziantep Milletvekili Derya Bakbak, Ankara Milletvekili Asuman Erdoğan, Ankara Milletvekili Ahmet Fethan Baykoç, Elâzığ Milletvekili Mahmut Rıdvan Nazırlı, İstanbul Milletvekili Seda Gören Bölük, İstanbul Milletvekili Oğuz Üçüncü'nün özel sözcüleri olarak seçilmesini teklif ederim.

Fuat Oktay
Ankara

BAŞKAN FUAT OKTAY - Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

5.- İstanbul Milletvekili Numan Kurtulmuş'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Libya Devleti Milli Birlik Hükümeti Arasında Kolluk İş Birliği Mutabakat Muhtırasının Notalarla Birlikte Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/3030)⁵

BAŞKAN FUAT OKTAY - Gündemin 5'inci sırasında İstanbul Milletvekili Sayın Numan Kurtulmuş'un (2/3030) esas numaralı Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Libya Devleti Milli Birlik Hükümeti Arasında Kolluk İşbirliği Mutabakat Muhtırasının Notalarla Birlikte Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi bulunmaktadır.

İstanbul Milletvekili Sayın Kurtulmuş tarafından 25/3/2025 tarihinde Meclis Başkanlığına sunulan teklif aynı tarihte esas komisyon olarak Dışışleri Komisyonuna, tali komisyon olarak İçişleri Komisyonuna havale edilmiştir.

Teklifin tümü üzerindeki görüşmelere geçiyoruz.

Komisyonumuzu bilgilendirmek üzere Sayın Ekinci, sözü size bırakıyorum.

DIŞİŞLERİ BAKAN YARDIMCISI AYŞE BERRİS EKİNCİ - Sayın Başkan, değerli Komisyon üyeleri; bölgesel ve stratejik ortaklarımızdan biri olan Libya'nın güvenliği ve istikrarı, aynı zamanda ülkemizin ve bölgemizin güvenliği ve istikrarında büyük rol oynamaktadır. Bu kapsamda, Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Libya Devleti Milli Birlik Hükümeti arasında Kolluk İşbirliği Mutabakat Muhtırası kamu düzeninin ve güvenliğinin korunması, kolluk faaliyetlerinde teknik kapasitelerin, operasyonel kabiliyetlerin ve kurumsal performansların geliştirilmesi, sınır aşan organize suç örgütlerinin eylem metotlarına ilişkin istihbarat ve deneyim paylaşılması, düzensiz göçle mücadele, devlet kurumlarının, diplomatik temsilciliklerin ve kritik önemi haiz tesislerin emniyeti, seçim güvenliği, sahil güvenliği ve emniyeti ve gibi alanlarda iş birliğini amaçlamaktadır.

Bahse konu alanlarda iş birliğini geliştirmeyi amaçlayan Mutabakat Muhtırası, 23 Ekim 2024 tarihinde İstanbul'da imzalanmıştır. Mutabakat Muhtırası'nın 18'inci maddesi Libya'da bir kolluk destek misyonu ihdasını öngörmektedir. Kolluk destek misyonunun kurulmasının mevcut kolluk iş birliği faaliyetlerinin kurumsallaştırılması ve söz konusu faaliyetlerin Libya'da etkin ve koordineli biçimde sürdürülmesine katkı sağlayacağı öngörülmektedir. Süreç, Libya makamlarıyla eşgüdüm içerisinde yürütülmektedir.

Söz konusu Mutabakat Muhtırası'nın yüce Meclisimizce onaylanması bölgemizdeki en kritik aktörlerden olan Libya'yla ilişkilerimizi güçlendirerek ülkemize muhtelif alanlarda kazanç sağlayacak kazan-kazan temelli iş birliği fırsatlarının da kapısını aralayacaktır.

Saygılarımla arz ederim.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Teşekkür ediyorum.

Sorusu olan, görüşü olan var mı?

OĞUZ ÜÇÜNCÜ (İstanbul) - Başkanım...

BAŞKAN FUAT OKTAY - Oğuz Bey, buyurun.

OĞUZ ÜÇÜNCÜ (İstanbul) - Başkanım, biraz renk getirelim, soruyu hep muhalefet sordu şimdiye kadar, biraz da biz soralım.

Söz konusu anlaşmanın 4'üncü maddesinde yardımlaşmayla ilgili hükümler var; yardım talebi usulleri belirleniyor, yazılı olarak bildiriliyor ancak "Acil durumlarda talep yedi günün geçmeyecek şekilde bildirilir." deniliyor. Yani müdahale talep olmadan da olabilir diye burada "Önceden resmî bir talep gelmeksizin diğer tarafa bizzatı yardım sağlanabilir." diye de bir hüküm var. Yani hem çok kapsamlı bir prosedür geliştirmişsiniz yardımın talep edilmesiyle ilgili ki acil durum tarifi var.

Bu acil durum tarifiyle ilgili biraz daha bilgi alabilir miyiz eğer gizli bilgi değilse?

DIŞİŞLERİ BAKAN YARDIMCISI AYŞE BERRİS EKİNCİ - Sayın Vekilim, uygun görürseniz buna bir bakıp size yazılı olarak ayrıca cevap verelim.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Buyurun lütfen Sayın Salıcı.

OĞUZ KAN SALICI (İstanbul) - Şimdi, bildiğiniz üzere, Libya'da parçalı bir siyasi durum var. Biz, anlaşmayı Millî Birlik Hükümeti'yle yapıyoruz ama bir yandan da Hafter'le ilişkiler geliştirdi Türkiye bu süreç içinde ki başta durum çok farklıydı, çok karşı karşıya bir durum söz konusuydu.

Hafter'le ilişkiler ne durumda ya da bölünmüş Libya siyasetinde Türkiye'nin konumlanması nasıl yani güncel konumlanması nasıl, bir onu öğrenmek isterim.

Bir de deniz yetki alanlarıyla ilgili bir anlaşma vardı biliyorsunuz, o anlaşma bir türlü Libya tarafından onaylanmadı, Hükümet tarafı onaylıyordu ama Meclis tarafında sıkıntı vardı; oradaki son durum nedir?

Bunlarla ilgili bilgilendirirseniz sevinirim.

DIŞİŞLERİ BAKAN YARDIMCISI AYŞE BERRİS EKİNCİ - Teşekkür ediyorum.

Libya'nın siyasi birliğinin ve toprak bütünlüğünün korunmasıyla bu ülkede kalıcı istikrar, barış ve refah tesisi gayretlerine desteğimiz sürüyor. Şahsiyetleri değil, kurumları esas alan, ilkelere dayalı bir siyasa güdüyoruz; bu anlayıştan hareketle, Trablus'taki meşru Hükümetle çalışırken Libya'nın batısına, doğusuna ve güneyine bir bütün olarak yaklaşıyoruz. Tüm kesimlerle temaslarımızı, ülkemizin ev sahipliğinde gerçekleşenler dâhil uluslararası toplantı ve görüşmelerle, karşılıklı ziyaretler yoluyla pekiştirmeye çaba gösteriyoruz. Ülkede birliğin sağlanması için "tek Libya" ilkesiyle hareket eden Türkiye, bu çerçevede, Libya'da güvenlikten enerjiye, ticaretten kalkınmaya, muhtelif kulvarlarda ülkenin tüm bölgeleriyle ilişki ve iş birliğini karşılıklı saygı ve çıkar temelinde, etkin şekilde geliştirmektedir.

Öte yandan, bu gibi faaliyetlerde de bu anlaşmanın konusu gibi faaliyetlerde de Türkiye'nin ön almadığı zamanlarda neticede başka ülkelerin ülkeye girişleri ve onların ön aldığı ve yönlendirdiği bir tabloyla karşılaşabiliyoruz. Türkiye ne kadar aktif bir rol üstlenirse Millî Birlik Hükûmetinin de diğer uluslararası aktörlere olan ihtiyacının azalacağını düşünüyoruz.

Diğer taraftan...

BAŞKAN FUAT OKTAY - Berris Hanım çok diplomatik cevap veriyor.

OĞUZ KAAN SALICI (İstanbul) - Berris Hanım geleneği devam ettiriyor.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Geleneği devam ettiriyor yani ne evet diyor, ne hayır diyor, her türlü cevap veriyor ama cevap vermiyor.

OĞUZ KAAN SALICI (İstanbul) - Yani, bir dekoderle anlıyoruz sizi.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Evet, yani biraz daha net olabilir misiniz? Libya'da ne durumdayız? Libya ne durumda? Biz ne durumdayız?

DIŞİŞLERİ BAKAN YARDIMCISI AYŞE BERRİS EKİNCİ - Ben yine o zaman sözü Sayın Genel Müdürümüze aktarıyorum.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Evet.

DIŞİŞLERİ BAKANLIĞI İSTİHBARAT VE GÜVENLİK İŞLERİ GENEL MÜDÜRÜ KENAN YILMAZ - Sayın Başkanım, Libya'nın siyaseten parçalanmış hâli maalesef devam ediyor. Bizim yaptığımız iş birliği protokolleri, mutabakat muhtıraları... Keza Sayın Vekilimizin atıfta bulunduğu 27 Kasım 2019 tarihli 2 mutabakat muhtırası var; biri deniz yetki alanlarının sınırlandırılması alanında, diğeri askerî ve güvenlik alanında iş birliğini öngören mutabakat muhtıraları.

Biz, bu anlaşmaları, mutabakat muhtıralarını dönemin meşru hükûmeti Birleşmiş Milletler ve uluslararası aktörler tarafından meşru olarak kabul edilen Millî Mutabakat Hükûmetiyle yaptık bu anlaşmaları, mutabakat muhtıralarını keza şu anda gündemimizde olan kolluk alanındaki Mutabakat Muhtırası da yine meşru Hükûmetle imzalanmıştır.

Ülkenin kırılgan yapısı bizim anlaşmaların fiiliyata geçirilmesinin önünde esasen engel değil çünkü onların mevzuatı gereği MOU'lar Hükûmet tarafından akdedildiği takdirde işlerlik kazanabiliyor.

"Bize olumsuz etkileri var mıdır?" şeklindeki ya da doğu tarafıyla ilişkiler bağlamındaki sorunuza istinaden, ben orada Büyükelçilik yapmış bir Dışişleri Bakanlığı mensubu olarak... Bizim yaklaşımımız hep kucaklayıcı, kapsayıcı olmuştur; beş yüz yıllık köklü tarihimizi esas alan yaklaşımımız Libya'nın bütün kesimlerince kabul görmüştür. Ben fiilen bunu sahada yaşadım. O nedenle, geçmişte yaşanan iç kargaşalardan, çekişmelerden bağımsız olarak biz de oraya müdahale etmek durumunda kaldık askerî varlık bakımından ama bu müdahale resmî çağrı, resmî davet üzerine yapılmıştır ve istikrara katkı amaçlıdır. Hâlihazırda Libya'daki bütün kesimler oradaki Türk varlığının istikrara sunduğu katkıyı takdirle karşılamaktadır; ben fiilen sahadan geldiğim için bunları gözlemledim. Ülkemizin, yönetimimizin, Sayın Cumhurbaşkanımız başta olmak üzere bu tutumu, bu kapsayıcı, kucaklayıcı tutumu Libya tarafından takdirle karşılanmaktadır. Sayın Bakan Yardımcımın biraz önce belirttiği hususlar kapsamında bu mutabakat muhtıraları kazan-kazan temelinde ülkemizin oradaki varlığını hem geliştirecek hem Libyalılara katkı sunacak şekilde.

Boşluklar var Libya içerisinde, birçok sektörde var o boşluklar; eğer siz boş bıraktığınız takdirde bu boşlukların başka aktörler tarafından doldurulması da söz konusu olabilir. Keza Libyalıların tercihi de bu alanların çok güvendikleri, kardeş olarak addettikleri Türkiye tarafından doldurulması yönündedir.

Arz ederim.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Teşekkür ediyorum.

Biz de aslında geçen yıl İtalya'da bir konferans, resmî bir konferans çerçevesinde oradaydık. Orada yine doğu tarafındaki temsilcilerle görüşme fırsatımız oldu, onların talebi üzerine bir görüşme gerçekleştirmiştik. Türkiye'ye olan şeyleri çok yakındı, sonrasında da zaten gerek Dışişleri Bakanlığı veya gerekli, ilgili birimler çerçevesinde de bu ilişkiler ve görüşmeler artarak devam etti benim bildiğim kadarıyla da.

Onun da ötesinde, yine bir sel felaketi olmuştur, hatırlarsanız orada, o sel felaketine Türkiye bütün gücüyle destek verdi, hiçbir ayırım gözetmeden. Dolayısıyla, orada da o aslında birçok şeyin yumuşamasına da sebebiyet veren bir faktördü.

Bir başka faktör de Mısır'la olan ilişkiler; aslında, Türkiye'nin Mısır'la olan ilişkilerinin gelişmesi, Mısır'ın da bu konuda Türkiye'yle birlikte daha yakın çalışma arzusunu Libya'da her platformda gündeme getirdiğini biliyoruz. Aslında Senato Dışişleri Komisyonu Başkanı ve Temsilciler Meclisi Dışişleri Komisyonu Başkanlarıyla yaptığımız görüşmelerde bunu çok net bir teklif olarak, öneri olarak da bize getirmişlerdi komisyon olarak.

DIŞİŞLERİ BAKANLIĞI İSTİHBARAT VE GÜVENLİK İŞLERİ GENEL MÜDÜRÜ KENAN YILMAZ - Sayın Başkanım, Derne'deki sel felaketi hususunu arz etmek isterim: İki yıl önce, eylül ayının ilk haftasıydı; sel felaketini haber aldığımızda makamlarımıza arz ettik. Sayın Cumhurbaşkanımızın talimatıyla, yirmi dört saat geçmeden Bingazi Havalimanı'na biz yardım malzemesi ve personeli ihtiva eden 3 uçak indirdik. Derne'ye süratle yardıma başladık. Sayı 600'ün üzerine çıkmıştı yani o alanda da ülkemizin süratli ve ihtiyaca cevap verecek şekilde sunduğu yardımlar minnetle anılmaktadır hâlen.

Arz ederim.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Bildiğim kadarıyla Türkiye aslında kurumsal bazda bu ilişkileri geliştirmeye çalışıyor, Meclisle olan ilişkileri geliştirmeye çalışıyor bireysel boyuttan ziyade.

Evet, teşekkür ediyorum.

Başka soru var mı?

Hasan Bey, buyurun lütfen.

HASAN KARAL (İstanbul) - Şimdi, Sayın Başkanım, vatandaşın biri, bir kahvehanede Kerem ile Aslı'nın hikâyesini anlatmış bir ay boyunca. "Herhâlde Kerem'i de tanıdınız, Aslı'yı da tanıdınız, var mı sorunuz?" demiş. Kalkmış birisi demiş ki: "Bu Kerem ile Aslı birbirinin nesi oluyor" Şimdi, Oğuz Bey'in, sorusuyla herhâlde -benim anladığım kadarıyla- şu anda Libya'da ne oluyor, ne bitiyor, oradaki durum nedir, son fotoğraf nedir, biraz onu öğrenmek istediğini zannettim; ben öyle anladım, ki ben de öğrenmek

istiyorum. Yani daha önce birkaç dönem bu masa etrafında olmuş bir arkadaşınız olarak; bürokrat arkadaşlarımızın buraya gelirken sadece maddelere bağlı olarak hazırlanmamaları gerekiyor.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Yok, öyle de gelmiyorlar, sağ olsunlar hazırlıklı geliyorlar.

HASAN KARAL (İstanbul) - Hayır, öyle geliyorlar anlamında söylemedim de, biraz daha böyle genel olarak sorulabilecek olan sorular konusunda da teferruatlı bilgilere ihtiyacımız olabileceğini varsaymaları lazım.

Ben, şimdi, tekrar merak ediyorum; Libya'daki son durum nedir, oradaki ihtilaflar ne aşamadadır, son olarak Libya'daki bu bölünmüşlük, uzun bir süreden beri oradaki çatışma ortamı şu anda nasıl bir yöne doğru evrilmeye başlamıştır? Libya'yla alakalı biraz böyle teferruatlı bilgiyi ben de arzu ederim doğrusu.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Evet, teşekkür ediyorum.

Arkadaşlarımız şunu biliyorlar; biz Komisyonumuzda da o çerçevede çalışıyoruz, aslında bizim üzerinden geçtiğimiz maddelere baktığınızda standart birçok şey. Biz bu vesileyle Komisyonda o ilgili ülkeyle alakalı aslında bütün konuları gündeme getirme fırsatı ve yeniden değerlendirme fırsatı buluyoruz. O anlamda arkadaşlar da hazırlıklı geliyorlar diye biliyoruz tüm ilgili birimlerle birlikte.

Buyurun lütfen.

DIŞİŞLERİ BAKAN YARDIMCISI AYŞE BERRİS EKİNCİ - Sağ olun, teşekkürler.

Libya, batı ile doğudaki gruplar arasında hâlen -biraz önce de arz edildiği üzere- bölünmüş durumdadır. Batıda Millî Birlik Hükûmeti Başbakanı Dibeybe, doğuda ise sözde Libya Ulusal Ordusu Başkomutanı Hafter ile Temsilciler Meclisi Başkanı Salih öne çıkmaktadır. Ülkeyi seçimlere taşımayı hedefleyen süreçlerin hiçbirisi nihayete erdirilememiştir. Seçimlerin düzenlenmesini öngören yol haritası sürecinin 2021 Aralık ayında fiilen sona erdiği savıyla doğudaki taraflar Trablus'taki Millî Birlik Hükûmetinin meşruiyetini kaybettiğini ve onun yerine Temsilciler Meclisinin atadığı Bingazi'de kâin Libya Hükûmetinin meşru olduğunu iddia etmektedirler. Türkiye dâhil uluslararası toplumun ekseriyeti ile Birleşmiş Milletler 2021'de oylayarak bizzat oluşturulan Millî Birlik Hükûmeti ve Başkanlık Konseyinden müteşekkil yürütme organını meşru muhatap olarak görmeyi sürdürmektedir. Libya'daki yöneticilerin ülke genelinde şeffaf bir seçim süreciyle halk tarafından belirlenmesi şimdiye kadar mümkün olmamıştır. Parlamento ve başkanlık seçimlerinin son olarak BM öncülüğünde 2021'de oluşturulan Libya Siyasi Diyalog Forumu yol haritası çerçevesinde 24 Aralık 2021 tarihinde düzenlenmesi öngörülmüşse de söz konusu seçimler hâlen gerçekleştirilememiştir. Libya'da, tüm taraflara, süren diyalogumuzda ülkenin bir an önce seçimlere sevk edilmesi beklentimiz dile getirilmektedir. Esasen bu hususu da Libya'daki bu seçim sürecinin gerçekleşmesi ve akabinde de ülkenin hak ettiği istikrar ve refaha ulaşabilmesi amacıyla diğer uluslararası alanlarda diğer muhataplarımızla da ele alıyoruz, ele almayı da sürdürüyoruz.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Sayın Karal, Kerem ile Aslı'yı tanıdık mı?

HASAN KARAL (İstanbul) - İdare eder.

DIŞİŞLERİ BAKAN YARDIMCISI AYŞE BERRİS EKİNCİ - Bir de şunu da eklemek isterim: Küresel anlamda vuku bulan gelişmelerin tabiatıyla zaman zaman -Libya'nın Türkiye'nin de çok önem verdiği bir ülke olmasıyla birlikte- dikkatlerin de dağılabildiği süreçlerden geçiyoruz. Diğer taraftan, tabiatıyla Libya üzerinde uluslararası alanda birtakım ülkelerin -işte Rusya olsun, Amerika olsun vesaire- faaliyetlerini arttırdıklarını burada da müşahade ediyoruz ve bu bağlamda Libya'nın tabiatıyla Sahel Bölgesi'yle de ilişkisi büyük önem arz ediyor, o bağlamda da gelişmeleri takip ediyoruz.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Ben teşekkür ediyorum.

Sayın Üçüncü, buyurun lütfen.

OĞUZ ÜÇÜNCÜ (İstanbul) - Değerli Bakanım, anladığım kadarıyla, biz özellikle taraflarla ilişkilerimizi geliştirmeye çalışıyoruz; Hafter de buna dâhil.

Özellikle meşru hükûmetle ilgili ve o hükmettikleri bölge içerisindeki ihtilafların çözümüyle ilgili somut ilerleme sağlayabiliyor muyuz? O sizin bahsettiğiniz seçimlere götürme, yeniden anayasal süreci işletme noktasında 6'ncı aydan bu yana müspet manada gelişmeler oldu mu yani Libya'nın batısıyla ilgili en azından ümitvar olabilir miyiz? Ki Hasan Vekilimin sorduğu mutabakat zabıtları ve bizim için önemli olan uluslararası ilişkilerimizde de belirleyici olan anlaşmaların devamlılığı açısından stabil bir Batı Libya'dan bahsedebilir miyiz?

DIŞİŞLERİ BAKANLIĞI İSTİHBARAT VE GÜVENLİK İŞLERİ GENEL MÜDÜRÜ KENAN YILMAZ - Sayın Vekilim, batı mintikasında Trablus merkezli olarak 24 Aralık 2021'de yapılması öngörülen seçimler, maalesef, güvenlik nedeniyle, "fors majör" ilan edilmesi nedeniyle gerçekleştirilemedi. Esasen Dibeybe Hükûmeti bir geçiş hükûmeti olarak kuruldu, 15 Mart 2021 tarihinde Tobruk'ta mecliste güvenoyu aldıktan sonra da görevine başladı; bizler o mecliste de şahitlik ettik. O dönemki sorunlar; Trablus'ta farklı milis grupların farklı bölgelerde hâkimiyet kurduğu bir manzara vardı. Biz Türkiye olarak Millî Birlik Hükûmeti ile Başbakan Dibeybe'yle ve ilgili organlarla temaslarımızda, hükûmetin her alanda olduğu gibi güvenlik alanında da nüfuzunu etkin hâle getirmesinin faydalarından dem vurmak suretiyle tavsiyelerde bulunduk, kapasitemiz ölçüsünde yardımcı olmaya çalıştık. Dönem içerisinde, Trablus içinde muhtelif tarihlerde çatışmalar yaşandı milis kuvvetleri arasında; kimi menfaat odaklıydı, kimi güç tesisi ya da alan genişletme şeklinde sebeplere dayalı çatışmalar yaşandı. Son olarak, tam tarihini hatırlamıyorum, iki üç ay kadar öncesinde de yine ağır çatışmalar yaşandı; şehirde kalan üç büyük milis kuvvet arasındaydı aslında bu. "İyimser olabilir miyiz?" sorusunun cevabı olarak, o günden bugüne hükûmetin kazanımı şu oldu: Küçük çaplı milis grupları şehrin dışına çıkardı hükûmet. 2-3 grup kaldı; şu anda, aktif olarak, en son çatışmalardan sonra biraz da hükûmete, yapıya entegre olmuş bir milis kuvveti kaldı şehrin içerisinde. Ama bunu tam olarak milis şeklinde de tarif edemiyorlar çünkü yarı resmî de bir hüviyeti var, devlet kurumlarında da koruma vesaire gibi görevler alıyor. O dönemde bizim girişimlerimiz neticesinde, ilgili kurumlarımızın girişimleri neticesinde çatışmaların yayılması önledi, daha ileri boyutlara gitmemesi için tavsiyelerimizi, telkinlerimizi kesintisiz olarak biz paylaşıyoruz Batı tarafıyla. Belirttiğiniz gibi, uzun süredir batı yakasındaki kırılma, güvenlik temelli kırılma devam etti. Bunun çözümü, siyaseten LSDF dediğimiz Libya Siyasi Diyalog Forumu'nda belirlenen ki Birleşmiş Milletlerin öncülüğünü yaptığı seçim atmosferine ülkenin girmesi; şartlar olduğu

takdirde ülkenin seçime götürülmesi en ideal çözüm olarak karşımıza çıkıyor. Ancak güvenlik meseleleri aşılamadığı için seçimler fiiliyata geçirilemiyor, sürekli ertelenmek durumunda kalıyor; son durum budur. İlave sorunuz varsa cevaplamaya hazırım.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Yani şu anda seçimlerle ilgili bir öngöründe bulunmak yine mümkün gözüküyor o zaman.

DIŞİŞLERİ BAKANLIĞI İSTİHBARAT VE GÜVENLİK İŞLERİ GENEL MÜDÜRÜ KENAN YILMAZ - Sayın Başkanım, öngöründe bulunamıyoruz, işte, oradaki önde gelen siyasi figürler arasındaki siyasi rekabet, nüfuz mücadelesi gibi hususların bir sükkünete ermesine ve uzlaşa temelinde gerçekleştirilmesine ihtiyaç duyuluyor.

Arz ederim.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Teşekkür ediyorum.

Buyurun lütfen.

AŞKIN GENÇ (Kayseri) - Ben de bir soru sormak istiyorum Sayın Bakanım.

Libya, geçmişte Kaddafi döneminde ekonomik anlamda kendine yeterli bir ülkeydi; özellikle petrol üretimi anlamında da özellikle Kıbrıs Harekâtı döneminde de ülkemize oldukça büyük destekleri olmuştu önceki dönemde, Kaddafi döneminde. Şimdiki petrol üretimleri nasıl acaba, var mı, o yönde nasıl onların durumları, etkileri ve rakamları, nedir acaba dünya petrol piyasasındaki pozisyonları? Ve hangi ülkeler acaba o konuda etkili? Daha önce zannediyorum İtalya ve Fransa çok etkiliydi orada, acaba şu an nasıl durum?

DIŞİŞLERİ BAKAN YARDIMCISI AYŞE BERRİS EKİNCİ - Sayın Vekilim, esas itibarıyla, tabiatıyla ülkedeki bu durum enerji sektörüne de sirayet ediyor, enerji sektörünün de eski Kaddafi döneminde olduğu ölçüde gelişmesini engelliyor. Ancak yine birtakım büyük eski tarihsel ilişkileri bulunan İtalyan şirketi Eni olsun, Fransızlar, yanılmıyorsam Eni öncü; burada birtakım faaliyetleri bulunuyor. Şu andaki üretim bağlamında dünya sıralamasında ne şeyde doğrusu onu tam bilemeyeceğim ama neticede üretime baktığımızda veya ithalat, ihracata baktığımızda Libya çok üst sıralarda yer alan bir ülke değil bugün ama belirli düzeyde bir ihracatı bulunuyor. Biz de esasen Libya'yla enerji alanında, hidrokarbon alanında gerek karada olsun gerek deniz alanlarında olsun bir iş birliğine gitmeyi arzu ediyoruz.

AŞKIN GENÇ (Kayseri) - Aşama kat edebildik mi Sayın Bakanım o konuda, enerji konusunda?

DIŞİŞLERİ BAKAN YARDIMCISI AYŞE BERRİS EKİNCİ - O konuda da, evet, bir anlaşma imzaladık, bir hidrokarbonlar anlaşması imzaladık. Ayrıca da TPAO'nun Libya'daki 4 deniz sahasında hidrokarbon rezerv potansiyelinin değerlendirilmesine matuf bir mutabakat muhtırası bu yıl haziran ayında, haziran sonunda Türkiye Petrolleri ile Libya'daki muadili NOC arasında imzalandı ve o konuda teknik birtakım görüşmeler de olduğunu biliyoruz.

Teşekkür ederim.

AŞKIN GENÇ (Kayseri) - Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Teşekkür ediyorum.

Aslında buradan da şu çıkıyor: Libya'yla ilgili aslında bayağı bir ilgi var; neler oluyor, neler bitiyor, tüm Komisyon üyelerimiz de yakından bilmek, ilgilenmek istiyor. Şunu yapabiliriz aslında: Libya'yla ilgili özel bir brifing alabiliriz. Aynen bugün Gazze'yle ilgili olduğu gibi, belki bir sonraki toplantıda veya uygun bir zamanda Libya'yla ilgili siz bir hazırlık yaparsanız Bakanlık olarak, böyle genel çerçevesiyle ve detaylarıyla ilgili, tüm boyutlarıyla ilgili bir sunum alalım Libya'yla ilgili.

Teşekkür ediyorum.

Başka soru yok.

Teklifin tümü üzerindeki görüşmeler tamamlanmıştır.

Teklifin maddelerine geçilmesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

1'inci maddeyi okutuyorum:

**TÜRKİYE CUMHURİYETİ HÜKÜMETİ İLE LIBYA DEVLETİ MİLLİ BİRLİK HÜKÜMETİ ARASINDA
KOLLUK İŞ BİRLİĞİ MUTABAKAT MUHTIRASININ NOTALARLA BİRLİKTE ONAYLANMASININ
UYGUN BULUNDUĞUNA DAİR KANUN TEKLİFİ**

MADDE 1- (1) 23 Ekim 2024 tarihinde İstanbul'da imzalanan "Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Libya Devleti Milli Birlik Hükümeti Arasında Kolluk İş Birliği Mutabakat Muhtırası'nın "Notalar"la birlikte onaylanması uygun bulunmuştur.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Söz almak isteyen arkadaşımız? Yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

2'inci maddeyi okutuyorum:

MADDE 2- (1) Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Söz almak isteyen arkadaşımız? Yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

3'üncü maddeyi okutuyorum:

MADDE 3- (1) Bu Kanun hükümlerini Cumhurbaşkanı yürütür.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Söz almak isteyen arkadaşımız? Yok.

3'üncü maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Teklifin tümünü oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Yine, Komisyonumuzu Genel Kurulda temsil etmek üzere özel sözcülerle ilgili önergeyi okutuyorum:

Dışişleri Komisyonu Başkanlığına

TBMM İçtüzüğü'nün 45'inci maddesi uyarınca (2/3030) esas numaralı Kanun Teklifi'nin Komisyon raporunun Genel Kurulda görüşülmesi sırasında Komisyonumuzu temsil etmek üzere Gaziantep Milletvekili Derya Bakbak, Ankara Milletvekili Asuman Erdoğan, Ankara Milletvekili Ahmet Fethan Baykoç, Elâzığ Milletvekili Mahmut Rıdvan Nazırlı, İstanbul Milletvekili Seda Gören Bölük, İstanbul Milletvekili Oğuz Üçüncü'nün özel sözcüler olarak seçilmesini teklif ederim.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

6.- İstanbul Milletvekili Numan Kurtulmuş'un Türkiye Cumhuriyeti ile Morityus Cumhuriyeti Arasındaki Serbest Ticaret Anlaşması'nı Tadil Eden İlk Protokolün Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/3072) ⁶

BAŞKAN FUAT OKTAY - Gündemin 6'ncı sırasında İstanbul Milletvekili Sayın Kurtulmuş'un (2/3072) esas numaralı Türkiye Cumhuriyeti ile Morityus Cumhuriyeti Arasındaki Serbest Ticaret Anlaşması'nı Tadil Eden İlk Protokolün Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi bulunmaktadır.

İstanbul Milletvekili Sayın Kurtulmuş tarafından 28/4/2025 tarihinde Meclis Başkanlığına sunulan teklif, 2/5/2025 tarihinde esas komisyon olarak Dışışleri Komisyonuna, tali komisyon olarak Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar Bilgi ve Teknoloji Komisyonuna havale edilmiştir.

Teklifin tümü üzerindeki görüşmelere geçiyoruz.

Sayın Ekinci, sözü size veriyorum. Belki Morityus Cumhuriyeti'yle ilgili birkaç tanıtıcı bilgi vererek başlayabilirsiniz; akabinde de teklifle ilgili.

Buyurun lütfen.

DIŞİŞLERİ BAKAN YARDIMCISI AYŞE BERRİS EKİNCİ - Teşekkür ediyorum.

Hint Okyanusu'nda yer alan küçük bir ada devleti olan Morityus, istikrarlı bir siyasi ve ekonomik yapıya sahiptir. Afrika'nın kişi başına düşen millî geliri en yüksek 2'nci ülkesidir. İşleyen kurumları ve büyüyen ekonomisiyle iş birliğimizi ve karşılıklı fayda temelinde ilerletebileceğimizi değerlendirdiğimiz bir ülkedir. İlişkilerimiz sorunsuz şekilde devam etmektedir. Türk Hava Yollarının ülkeye her gün uçuşu bulunmaktadır. Morityus'la 2011 yılında imzaladığımız serbest ticaret anlaşması 2013 yılında yürürlüğe girmiştir. 2024 yılında 65 milyon ABD doları düzeyinde gerçekleşen toplam ticaret hacminin 55 milyon ABD dolarını ülkemizin ihracatı teşkil etmiştir. Ticaret Bakanlığımız bu nedenle Morityus tarafının ülkemiz için hassasiyet teşkil etmeyen başta vanilya, alkollü içecekler, tropikal meyve, taze ve dondurulmuş et ve balık ürünleri olmak üzere çeşitli ürünlere taviz talebine olumlu yanıt vermiştir. Morityus menşeli tarım ürünlerini bu kapsama almak amacıyla STA'mızı tadil eden ilk protokolün imzalanması Ticaret Bakanlığımızca uygun görülmüştür. Söz konusu protokol 2023 yılı Haziran ayında imzalanmıştır. Anılan belgenin iç hukuk onay sürecinin tamamlandığı Morityus makamlarınca 16 Kasım 2023 tarihinde resmen bildirilmiştir. Protokolün onaylanması için yüce Meclisimizin desteğini bekliyoruz.

Saygılarımla arz ederim

BAŞKAN FUAT OKTAY - Teşekkür ediyorum.

Söz almak isteyen arkadaşımız var mı teklifle ilgili? Yok.

Teklifin tümü üzerinde görüşmeler tamamlanmıştır.

Maddelerine geçilmesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Teklifin 1'inci maddesini okutuyorum:

**TÜRKİYE CUMHURİYETİ İLE MORİTYUS CUMHURİYETİ ARASINDAKİ SERBEST TİCARET ANLAŞMASI'NI
TADİL EDEN İLK PROTOKOLÜN ONAYLANMASININ UYGUN BULUNDUĞUNA DAİR
KANUN TEKLİFİ**

MADDE 1- (1) "Türkiye Cumhuriyeti ile Morityus Cumhuriyeti Arasındaki Serbest Ticaret Anlaşması'nı Tadil Eden İlk Protokol"ün onaylanması uygun bulunmuştur.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Söz almak isteyen arkadaşımız? Yok.

1'inci maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

2'nci maddeyi okutuyorum:

MADDE 2- (1) Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Söz almak isteyen arkadaşımız? Yok.

2'nci maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

3'üncü maddeyi okutuyorum:

MADDE 3- (1) Bu Kanun hükümlerini Cumhurbaşkanı yürütür.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Söz almak isteyen arkadaşımız? Yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Teklifin tümünü oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Genel Kurulda temsille ilgili önergeyi okutuyorum:

Dışışleri Komisyonu Başkanlığına

TBMM İçtüzüğü'nün 45'inci maddesi uyarınca (2/3072) esas numaralı Kanun Teklifi'nin Komisyon raporunun Genel Kurulda görüşülmesi sırasında Komisyonumuzu temsil etmek üzere Gaziantep Milletvekili Derya Bakbak, Ankara Milletvekili Asuman Erdoğan, Ankara Milletvekili Ahmet Fethan Baykoç, Elâzığ Milletvekili Mahmut Rıdvan Nazırlı, İstanbul Milletvekili Seda Gören Bölük, İstanbul Milletvekili Oğuz Üçüncü'nün özel sözcüler olarak seçilmesini teklif ederim.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Evet, son iki maddemiz tekliflerle ilgili.

7.- İstanbul Milletvekili Numan Kurtulmuş'un Dışışleri Bakanlığı Tarafından Temsil Edilen Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Maliye Bakanlığı Tarafından Temsil Edilen Kırgız Cumhuriyeti Bakanlar Kurulu Arasında Borç Silme Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/3213) ⁷

BAŞKAN FUAT OKTAY - Gündemin 7'nci sırasında İstanbul Milletvekili Sayın Numan Kurtulmuş'un (2/3213) esas numaralı Dışışleri Bakanlığı Tarafından Temsil Edilen Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Maliye Bakanlığı Tarafından Temsil Edilen Kırgız Cumhuriyeti Bakanlar Kurulu Arasında Borç Silme Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi bulunmaktadır.

İstanbul Milletvekili Sayın Numan Kurtulmuş tarafından 16/7/2025 tarihinde Meclis Başkanlığına sunulan teklif 17/7/2025 tarihinde esas komisyon olarak Dışışleri Komisyonuna, tali komisyon olarak Plan ve Bütçe Komisyonuna havale edilmiştir.

Teklifin tümü üzerindeki görüşmelere geçiyoruz.

Bilgilendirmek üzere sözü Bakan Yardımcımız Sayın Ekinci'ye veriyorum.

Buyurun lütfen.

DIŞİŞLERİ BAKAN YARDIMCISI AYŞE BERRİS EKİNCİ - Sayın Başkan, saygıdeğer milletvekilleri; Orta Asya Türk devletleri bağımsızlıklarını kazandıkları günden bu yana Türk dış politikasında müstesna bir yere sahip olmuştur. Ortak dil, din ve kültüre sahip olduğumuz bu ülkelerin siyasi istikrarlarını pekiştirmeleri ve ekonomik kalkınmaları bölgeye yönelik politikamızın temel dinamiklerindendir. Ülkemiz dost ve kardeş Kırgızistan'ın kalkınma ve refah çabalarına verdiği destek çerçevesinde Kırgızistan'a en fazla kalkınma yardımı yapan ülkelerin başında gelmektedir. Kuruluş amacı en başta Orta Asya'daki kardeş ülkelere destek sağlamak olan TİKA da ilk yurt dışı yurt dışı temsilciliğini Kırgızistan'da açmış ve ülkede bugüne kadar binin üzerinde projeyi hayata geçirmiştir. İki ülke Cumhurbaşkanları Eş Başkanlığında 5 Kasım 2024 tarihinde Bişkek'te düzenlenen Türkiye Kırgızistan Yüksek Düzeyli Stratejik İş Birliği Konseyi 6'ncı Toplantısı vesilesiyle ülkelerimiz arasındaki ilişkiler kapsamlı stratejik ortaklık düzeyine yükseltilmiştir. Ayrıca söz konusu konsey toplantısı sırasında bugün Komisyonun gündeminde yer alan borç silme anlaşması dâhil iş birliğimizin ahdî zeminini güçlendiren 19 belge imzalanmıştır. Kırgızistan'ın kalkınması, anılan ülkeyle ekonomik, ticari ve yatırım ilişkilerimizin gelişmesine de hizmet etmektedir. 2024 yılında ikili ticaret hacmimiz 1,6 milyar dolara ulaşmış, ülkedeki toplam Türk yatırımları 2 milyar doları bulmuş, Türk müteahhitlik firmaları bugüne kadar Kırgızistan'daki yaklaşık 1 milyar dolarlık 95 projeyi hayata geçirmiştir. Kırgızistan'la ekonomik ve ticari ilişkilerimize atfedilen önem çerçevesinde Hükümetler Arası Karma Ekonomik Komisyon Toplantılarına Cumhurbaşkanı Yardımcımız Sayın Cevdet Yılmaz Eş Başkanlık etmektedir. Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcımız son olarak geçen ay Kırgızistan'ı ziyaretle KEK 12'nci Dönem Toplantısına Eş Başkanlık etmiş, toplantı neticesinde 77 maddelik eylem planı kabul edilmiştir.

Kırgızistan'la eğitim, kültür ve sağlık alanlarında da güçlü iş birliğimiz bulunmaktadır. Bu yıl kuruluşunun 30'uncu yıl dönümünü kutlayan Türkiye-Kırgızistan Manas Üniversitesi Orta Asya'da faaliyete geçen ilk maarif okulu olan Maarif Vakfı Bişkek Eğitim Kompleksi ve organ nakli ameliyatı dâhil Kırgızistan'da daha önce verilememiş sağlık hizmetlerini veren Recep Tayyip Erdoğan Bişkek Türk-Kırgız Dostluk Hastanesi eğitim ve sağlık iş birliğimizin nişaneleri arasındadır.

Türk ve Kırgız halkları arasındaki kardeşlik ve yakınlık iki ülkenin Parlamentoları arasındaki diyaloga da yansımıştır. Son olarak Sayın Meclis Başkanımız geçtiğimiz nisan ayı sonunda Kırgızistan'a resmî ziyaret gerçekleştirmiştir. Askerî alanda iş birliğimiz güçlenmekte olup Kırgızistan Türk yapımı üç farklı insansız hava aracı sistemini edinen ilk ülke konumundadır. Kırgızistan'la derinleşen güvenlik iş birliğimizin hukuki zemini Sayın Cumhurbaşkanımızın Bişkek ziyaretlerinde imzalanan güvenlik iş birliği anlaşmasıyla güçlendirilmiştir.

Türk Devletleri Teşkilatının kurucu üyeleri arasında yer alan Kırgızistan'la teşkilat bünyesinde de güçlü iş birliğimiz bulunmaktadır. Kırgızistan teşkilatın geçen yıl Bişkek'te düzenlenen 11'inci zirvesine üçüncü tarafların baskısına rağmen KKTC Cumhurbaşkanı Sayın Ersin Tatar'ı davet etmiştir. Ayrıca KKTC Cumhurbaşkanı Sayın Ersin Tatar, 3-6 Aralık 2023 tarihlerinde Bişkek'e gayri resmî bir ziyaret gerçekleştirmiş ve Kırgızistan Cumhurbaşkanı Çaparov'la bir araya gelmiştir. İlâveten Kırgızistan'ın başkenti Bişkek'te KKTC temsilciliği açılmasına imkân sağlandığını da eklemek isterim.

Özetle Kırgızistan'la ata yurdumuzdaki kardeş bir ülke olarak dil ve kültür gibi doğal bağlarımızın yanı sıra iki Türk devleti olarak çeşitli alanlarda yakın ve her geçen gün daha da gelişen iş birliği içerisindeyiz. Bu anlaşmayla ülkelerimiz arasındaki kapsamlı stratejik ortaklığı derinleştirmek amacıyla Kırgızistan'a resmî kalkınma yardımı olarak yeşil ekonomi projelerinin hayata geçirilmesi için anılan ülkenin ülkemize olan 58,8 milyon dolar civarındaki borcunun silinmesi taahhüt edilmiştir. Anlaşmanın Kırgızistan'daki iç hukuk onay süreci tamamlanmıştır. Anlaşma Kırgızistan'ın kalkınmasına ve Türkiye-Kırgızistan iş birliğinin daha ilerilere taşınmasına hizmet edecektir.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Teşekkür ediyorum.

Söz almak isteyen?

TALİH ÖZCAN (Düzce) - Sayın Başkan...

BAŞKAN FUAT OKTAY - Buyurun Talih Bey.

TALİH ÖZCAN (Düzce) - Teşekkür ediyorum.

Türki Cumhuriyetlerle olan ilişkilerimizi biliyoruz, yurt dışı gezilerimizde hep bunları gördük. Ben Kırgızistan, Özbekistan, Türkmenistan vesaire, bu ülkelere yapılan her yardımı çok doğru buluyorum ancak burada 60 milyon dolar gibi bir rakamın

7. (2/3213) esas numaralı Kanun Teklifi tutanağa eklidir.

Kırgızistan'a böyle bir şeyin hibe edilmesi yani bunun bir proje bazında olması tabii ki çok önemlidir, Türk dış politikası açısından ben biraz daha önemli olduğunu düşünüyorum. 60 milyar biraz düşündürüyor. Niçin 60 milyar? Yani yapılsın, 600 milyon, 1 milyar dolarlar, bu rakamlar böyle olsun ama 60 milyar olunca...

BAŞKAN FUAT OKTAY - 60 milyon dolar, 58 milyon dolar.

TALİH ÖZCAN (Düzce) - 60 milyon dolar.

BAŞKAN FUAT OKTAY - 60 milyon dolar.

OĞUZ ÜÇÜNCÜ (İstanbul) - 60 milyar dolar deyince hepimizi korkuttunuz.

TALİH ÖZCAN (Düzce) - Yok, milyar keşke olsa diyorum, bu anlamda söylüyorum.

OĞUZ ÜÇÜNCÜ (İstanbul) - Keşke olsa.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Evet, evet.

TALİH ÖZCAN (Düzce) - Onun için ben proje bazlı olsaydı daha iyi olurdu diye düşünüyorum. Bunun 60 milyon doların karşılığı nedir, niçin yani onu öğrenmek istiyorum. Hibe niçin yani?

BAŞKAN FUAT OKTAY - Evet, buyurun...

TALİH ÖZCAN (Düzce) - Yardımsa daha büyük olabilir, biz onlara karşı bakışımız iyi niyetli, daha da fazla olsun istiyoruz ama neden 60 milyon dolar bu rakam?

DIŞİŞLERİ BAKAN YARDIMCISI AYŞE BERRİS EKİNCİ - Yani burada esasen Kırgızistan'ın bize olan bir borcunun ödenmiş kısmının çıkarılması ve oradan kalan miktar esasen bu yaklaşık 58,8 milyon dolara tekabül etmektedir, bu nedenden dolayı böyle bir rakam ortaya çıkmaktadır. Bizim önem verdiğimiz bir husus, tabiatıyla bu ülkenin diğer Orta Asya ülkeleri de dâhil olmak üzere, özellikle de Kırgızistan'ın refahına ve kalkınmasına katkıda bulunmaktadır. Bir de Kırgızistan'la hem terörle mücadele bağlamında da önemli bir iş birliğimiz mevcuttur. Bu bağlamda ilk maarif okulları esasen Kırgızistan'da faaliyete geçmiştir ve FETÖ okullarının maarif okullarına devri de ilk olarak Kırgızistan'da gerçekleşmiştir. Hem bu okullar bağlamında ve genel terörle mücadele ve artı da kalkınmasına katkıda bulunmak amacıyla bu borç silme konusunda bir karar alınmıştır.

CEYLAN AKÇA CUPOLO (Diyarbakır) - Böyle bir lüksümüz var mı?

Özür dilerim Başkanım.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Buyurun lütfen Ceylan Hanım.

CEYLAN AKÇA CUPOLO (Diyarbakır) - Türkiye'de emekli maaşı olan 16 binle insanlar kiralık ev bulamazken bu kadar borcu silme lüksümüz var mı?

BAŞKAN FUAT OKTAY - Hayır, bu aynı zamanda siyasi bir soru, teknik bir soru değil aslında yani tüm arkadaşlara açık bir soru bu.

Evet...

OĞUZ KAAAN SALICI (İstanbul) - Yani AK PARTİ'li arkadaşlar cevap versin.

OĞUZ ÜÇÜNCÜ (İstanbul) - Biz de cevap verebilir miyiz Başkanım?

BAŞKAN FUAT OKTAY - Buyurun lütfen...

CEYLAN AKÇA CUPOLO (Diyarbakır) - Var mı Başkan?

OĞUZ KAAAN SALICI (İstanbul) - Cevap veriyorlar, Oğuz Bey cevap versin.

OĞUZ ÜÇÜNCÜ (İstanbul) - Ben Talih Bey cevap versin diyorum.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Ceylan Hanım bana yöneltti ama şimdi soruyu.

Siz buyurun, sizden sonra ben devralayım.

Oğuz Bey, buyurun.

OĞUZ ÜÇÜNCÜ (İstanbul) - Talih Bey hem bölgeyi çok iyi bilen bir Vekilimiz hem...

TALİH ÖZCAN (Düzce) - Cevap verebilirim, fark etmez, ben şöyle söyleyeyim: AK PARTİ'yi savunduğum için değil, ben Türkiye Cumhuriyetlerin... Ben bununla ilgili söyleyeceğimi söyledim. Ben 60 milyon doların hibe bazlı değil de bir proje bazlı olmasını istiyordum ancak o yurt dışı gezilerinde gördüm ki yapılan yatırımların doğru olduğunu ve o Türkiye Cumhuriyetler devletlerini biz kendimize çektiğimizi görüyoruz. Bunun faydalı olduğuna inanıyorum ben kendim, Cumhuriyet Halk Partisi adına ben böyle söyleyebilirim ama bunun tabii karşılığını siyasi yönden cevap verecek olan yine AK PARTİ'lilerdir burada, onlar cevap verse daha iyi olur diye düşünüyorum.

Ben sıcak bakıyorum.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Buyurun.

OĞUZ ÜÇÜNCÜ (İstanbul) - Değerli Başkanım, özellikle Talih Vekilimle yurt dışı gezilerimizde bu olumlu tavrını da bizzat yaşadığımız için söz almasını istedim. Gözlemlerini, bölgeyi de çok iyi bildiği için paylaşmasını istedim.

Antlaşmada zaten bunun bir kalkınma katkısı olarak değerlendirileceğini de belirtmiştim yani dolayısıyla paramız var mı, yok mu meselesiyle ilgili işte stratejik yaklaşmamız gerektiğini ve özellikle Orta Asya ülkeleriyle iş birliğini geliştirme ve derinleştirme noktasında ciddi bir yatırım olarak bunu değerlendirmemiz gerektiğine inanıyorum. Yani bizim var olan imkânlarımızın burada çarçur edildiği yok, pratik manada siz de bunu herhâlde teyit edeceksiniz, faydasını da görüyoruz yani sahada siyasi ve ticari ilişkilerimizde.

DIŞİŞLERİ BAKAN YARDIMCISI AYŞE BERRİS EKİNCİ - Doğrudur Sayın Vekilim, bir de...

BAŞKAN FUAT OKTAY - Tabii, bu...

DIŞİŞLERİ BAKAN YARDIMCISI AYŞE BERRİS EKİNCİ - Pardon, kusura bakmayın.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Buyurun, siz tamamlayın.

DIŞİŞLERİ BAKAN YARDIMCISI AYŞE BERRİS EKİNCİ - Bir de tabii biraz önce toplantının açılışında Sayın Başkan konuşmasını yaparken bölgedeki, bölgemizdeki gelişmelerden söz ederken Rusya-Ukrayna savaşından da söz etti. Rusya-Ukrayna savaşı tabiatıyla uluslararası gerek ABD olsun gerek Avrupa Birliği olsun bu ülkelerin de dikkatlerini Orta Asya'ya çevirdi. Hem Rusya-Ukrayna savaşı hem de hemen öncesinde yaşadığımız pandemide tedarik zincirlerinin kırılganlığını da ortaya koydu.

Dolayısıyla bu Orta Asya'nın sahip olduğu nadir elementler bağlamındaki zenginliği, hidrokarbon kaynakları bağlamındaki zenginliği vesaire ve bunların yani nadir elementler bağlamında savunma sanayisi özelindeki önemi bunlar Avrupa Birliğinin de özel dikkatini çekmiş durumda ve tabiatıyla son dönemde öne çıkan bir diğer konu da bağlantısallık. Bu bağlantısallık dediğimizde de bugün artık ulaştırmadan söz ediyoruz, enerji kaynaklarının iletiminden söz ediyoruz, iletişimden söz ediyoruz, dijitalleşmeden söz ediyoruz. Bütün bunlarda ve burada tabii Avrupa Birliği dediğimizde de Avrupa Birliğinin iki üyesi özellikle GKRY, Yunanistan bunların zaman zaman ülkemiz aleyhindeki birtakım girişimleri de dolayısıyla Türkiye'nin zaten hakikaten çok sıkı, geçmişe dayanan, hiçbir şekilde sorgulanamayacak ilişkileri var Orta Asya cumhuriyetleriyle, biz bunların daha da pekiştirilmesi gerektiğini düşünüyoruz. Türkiye'nin burada bu ülkelerle birlikte onların kalkınmasında öncü rol üstlenmesinin özel önem arz ettiğini düşünüyoruz.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Evet, teşekkür ediyorum.

Mustafa Bey ve akabinde Derya Hanım.

Buyurun efendim.

MUSTAFA CANBEY (Balıkesir) - Evet, tabii, soru önemli ama şunu iyi düşünmek lazım: Elma ile armudu aynı yere koymamak gerekiyor. Sonuçta Orta Asya dediğimiz bölge, şu anda dünyanın yükselen değeri, her geçen gün yükseliyor, bizim o ülkelerle hem ekonomik hem siyasal hem de sosyal olarak ilişkilerimizi geliştiriyor olmamız, bizim kendi ülkemiz içindeki gerçeklerle karşılaştırılmamalı diye düşünüyorum. Bu anlamda baktığımız zaman özellikle stratejik anlamda yapılan bu çalışmanın kıymetli olduğunu açıkçası ifade etmek istiyorum. Tabii, önümüzdeki dönemde özellikle Orta Asya'yla olan ilişkilerimizin daha da geliştirilmesi, daha iyi bir alana taşınması ülkemiz açısından çok kıymetli. Önümüzdeki dönemde inşallah bu çalışmalar bu yönde ilerler diye ümit ediyorum ben. Aslında Sayın Bakanım söz aldıktan sonra söz almamam gerekiyordu ama o benim söyleyeceğim bazı şeyleri söylemiş oldu.

Teşekkür ediyorum, sağ olun.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Ben teşekkür ediyorum.

Derya Hanım, buyurun.

DERYA BAKBAK (Gaziantep) - Sayın Başkan, değerli Komisyon üyeleri; Türkiye ile kardeş Kırgızistan arasındaki ilişkiler ortak tarihimizin, kültürümüzün ve güvene dayalı iş birliğimizin bir yansımasıdır. Bugün görüşmekte olduğumuz borç silme anlaşmasının iki ülke arasında dostluk ve dayanışmanın ekonomik, diplomatik ve insani boyutlarını pekiştirmektedir. Anlaşmanın temel amacı Kırgızistan'ın ekonomik hareket alanını genişleterek kendi kalkınma kapasitesini güçlendirmektir. 2012 yılında sağlanan 100 milyon dolarlık kalkınma kredisi enerji, ulaştırma ve kamu altyapısı alanlarında değerlendirilmiş ancak ülkenin ekonomik koşulları nedeniyle geri ödeme süreci zorlaşmıştır. Türkiye bu tabloyu dostane bir yaklaşımla ele almış ve kardeş ülkenin mali yükünü hafifleterek bölgesel istikrarı destekleyen bir adım atmıştır. Türkiye'nin kalkınma yardımlarının merkezinde mazlumun yanında olma, karşılık beklemeden destek verme ve komşusu açken tok yatmama ilkesi de bulunmaktadır. Özellikle tarihî bağlarla sahip olduğumuz yakın coğrafyalara yaptığımız yardımlarla kardeşlik ve bölgesel dayanışma vizyonu belirleyici rol oynamıştır. Kırgızistan ve diğer Orta Asya ülkelerine bağımsızlıklarından bu yana sunduğumuz teknik ve mali destekler eğitim, sağlık projeleri ve altyapı yatırımları bu anlayışın yansımalarıdır.

Değerli arkadaşlar, Orta Asya coğrafyası günümüzde enerji, ticaret ve güvenlik boyutlarıyla jeopolitik açıdan büyük önem taşımaktadır. Hazar havzasından dünyaya uzanan petrol ve doğal gaz hatları bu bölgeden geçmekte, kadim İpek Yolu'nun modern versiyonu sayılabilecek uluslararası ticaret koridorları burada düğümlenmektedir. Nitekim Çin'in Bir Kuşak, Bir Yol Girişimi kapsamında Orta Asya'ya yapılan dev altyapı yatırımları bölgeyi doğu ve batı arasında bir lojistik köprüsü hâline getirmiştir. Bu yatırımlar bölgesel kalkınmaya önemli katkılar sağlamış ancak finansman modelleri bazı küçük ekonomiler açısından ciddi borç yüklerini de beraberinde getirmiştir. Nitekim Kırgızistan'ın dış borcunun neredeyse yarısının Çin'e olan borçlarından olduğu da görülmektedir. Bu durum uluslararası kamuoyunda borç tuzağı diplomasisi olarak tanımlanan stratejiyi de gündeme getirmektedir. Bu yaklaşım önce yüksek miktarda borçlandırma, ardından borçlarının geri ödenememesi hâlinde stratejik altyapı varlıklarının kontrolünü devralması riskini de içermektedir. Bu riskin somut örnekleri dünyada daha önce de yaşanmıştır. Örneğin Sri Lanka borçları nedeniyle önemli bir limanının işletme hakkını Çin'e doksan dokuz yıllığına devretmek zorunda kalmıştır. Benzer endişeler Kuşak-Yol Girişimi kapsamında projelerle borç yükü artan Kırgızistan gibi ülkeler için de uluslararası çevrelerde sıklıkla dile getirilmektedir.

Diğer yandan Rusya Orta Asya'daki tarihî nüfusunu korumak adına finansal araçları uzun zamandır kullanmaktadır. Moskova, Sovyetler sonrası dönemde bölgeye, bölge ülkelerine yeni krediler sağladığı gibi stratejik çıkarları uğruna zaman zaman borç silme jestleri de yapmıştır. 2017 yılında Rusya Hükûmeti Kırgızistan'ın Rusya'ya olan 240 milyon dolarlık borcunu tamamen silen bir kararnamayı onayladı. Amerika Birleşik Devletleri ise Orta Asya'da istikrar ve kalkınmayı desteklemek amacıyla hibe programları ve fonlar oluşturmaktadır. Özellikle C5+1 formatında başlatılan Orta Asya Ekonomik Direnç Girişimi kapsamında ticaret yollarının çeşitlendirilmesi ve enerji projeleri gibi alanlar için 2023 yılında yıllık 50 milyon dolar tutarında hibe verdiğini duyurdu. Ayrıca ABD eğitim ve girişimcilik gibi alanlarda bölge ülkelerine destek sunmaya devam etmektedir.

Görüldüğü üzere Çin, Rusya, ABD farklı yöntemlerle Orta Asya'da nüfuz sahibi olmaya çalışmakta, büyük güçlerin bu bölgeye özel ilgisi Orta Asya'nın stratejik konumundan faydalanmaktadır. Enerji koridorları Afganistan'ın Güney Asya'ya komşu oluşu, doğu-batı ticaret hatlarının kalbinde yer alması, Orta Asya'yı rekabetçi bir arena hâline getirmektedir. Böyle stratejik bir bölgede Türkiye'nin aktif olmaması elbette düşünülemez. Bu borç silme anlaşmasının Türkiye-Kırgızistan kardeşliğini daha da perçinlediğini vurgulamak isterim. İki ülke arasında güven ve samimiyetin göstergesi olan bu karar basit bir alacak verecek meselesi değil, aksine ortak bir geleceğe yapılan değerli bir yatırımdır. Kırgızistan'ın ekonomik olarak rahatlaması ve yeşil kalkınma projelerine odaklanabilmesi bölgemizin sürdürülebilir gelişme ve istikrarının güçlenmesine de katkı sağlayacaktır. Türkiye insani diplomasi anlayışıyla yakın coğrafyasındaki dost ve kardeşlerinin her daim yanında olmayı bu vizyon doğrultusunda Türkiye'nin kaderini ortak bir başarı hikâyesine dönüştürmek için çalışıyoruz.

Ben soruyla ilgili şöyle bir yorum da yapmak istiyorum: Kırgızistan'ın 58,8 milyon dolarlık borcunun silinmesi ilk bakışta öncelikle tartışılmasını gündeme getirebilir ama hem ekonomik hem de rasyonalite hem insani diplomasiyi hem de Türkiye Yüzyılı vizyonuna hizmet eden çok boyutlu bir adımdır. Öncelikle bu borç yeni bir ödeme yapılması anlamına gelmemektedir, 2010'ların başında verilmiş yirmi yıl vadeli ve düşük faizli kalkınma kredisidir. Borcun büyük bir kısmı pandemi ortamında G20'nin borç erteleme girişimi kapsamında ertelenmiş, ardından tahsil kabiliyeti kalmamıştır. Bu alacağı defterde tutmak borç silme kararı açısından da mali bir zarar oluşturmuyarak rasyonel bir süreçtir.

İkinci olarak da mesele sadece mali boyutta kalmayıp aynı zamanda jeostratejik bir tercihtir. Kırgızistan, Orta Asya'nın kalbinde, Çin'in Kuşak Yol Projesi, Rusya'nın Avrasya Ekonomik Birliği, ABD'nin C5+1 inisiyatifi arasında stratejik bir konumdadır. Türkiye, bu bölgede kardeşlik hukuku üzerinde varlık göstermektedir. Kırgızistan'ın borcunun hafifletilmesi onu dış borç sarmalından çıkararak bölgesel dengeyi koruma amacını taşır. Çin'in borç tuzağı diplomasisi, biraz önce de söylediğim gibi, ülkenin kaynaklarını kendisi için kullanma imkânını sağlayan bir süreç olacaktır.

Üçüncü olarak da bu karar sayesinde hem diplomatik hem de ekonomik kazanımlar elde etmektedir. Kırgızistan'la ticaret hacmi kısa sürede 5 milyar dolara çıkarılacak, Türk şirketleri 7 milyar dolarlık enerji, konut ve altyapı projeleri üstlenecektir yani 58,8 milyon dolardan vazgeçip katbekat daha büyük ekonomik alanın da önü açılmaktadır burada. Bu karar insani diplomasi açısından güçlü bir mesajdır. 6 Şubat depreminde de bizim yardımımıza ilk koşan ülkelerden biri Kırgızistan'dı, biz de kardeşliğimizin gereği bugün onların yanındayız. Halkımızın hakkını yabancıya aktarmak ya da popülist bir jest yapmak derdinde değiliz, vicdani bir stratejiyle birleştiren, devlet aklının sonucu kardeşliği büyütme hedefinde bulunmaktayız.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Çok teşekkür ediyorum.

OĞUZ KAAN SALICI (İstanbul) - Sayın Başkanım...

BAŞKAN FUAT OKTAY - Buyurun lütfen.

OĞUZ KAAN SALICI (İstanbul) - Yani bu borç şişirme meselesini arkadaşlar o kadar cazip anlattılar ki bence mümkünse diğer borçları da silelim. Ya, başka ülkelerden alacaklarımız varsa onları da silelim.

UTKU ÇAKIRÖZER (Eskişehir) - Bizim kredi kartı borçlarımız...

OĞUZ KAAN SALICI (İstanbul) - Evet, onu sonra sileceğiz, onu daha sonra, evet.

AHMET FETHAN BAYKOÇ (Ankara) - Ona İş Bankasından başlayalım hep beraber.

OĞUZ KAAN SALICI (İstanbul) - Şimdi, bu bir şey, bu bir dış politikanın bir unsuru yani 58 milyon dolarlık bir şey Çin'in yürüttüğü dış borç tuzağını falan engellemez, ya çok düşük bir rakam, sembolik bir rakam ama bizim işte Türk Cumhuriyetlerine desteğimizi gösteren, onları desteklediğimizi gösteren muhtemelen bir jest yapılıyor. Hani buna dair ben kimsenin bir itirazı olduğu kanaatinde değilim ama meseleyi bu kadar cazip, bu kadar albenili hâle getirmeye gerek yok bence.

DERYA BAKBAK (Gaziantep) - Demek çok konuşunca cazip hâle gelmiş gibi anlaşıldı ama öyle değil, ben genel anlamda bütün dünyaya bakış açısıyla da anlatmaya çalıştım. Evet, çok konuşunca...

BAŞKAN FUAT OKTAY - Yok ama gene teknik cevap da tamamen içerisinde vardı yani güzel oldu.

Ben teşekkür ederim.

DERYA BAKBAK (Gaziantep) - Evet yani teknik olarak olayı bütün dünya boyutuyla da anlatmak istedim, hani cazip hâle getirmek ya da işte Çin'in tabii ki çok büyük yani bütün dünyanın bildiği durumlar söz konusu ama bizim de yani küçük bir şey de olsa yanlarında olduğumuzu da göstermek anlamında önemli görüyorum, evet.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Teşekkür ederim.

Bu hep Ceylan Hanım'la başladı zaten.

Utku Bey, buyurun.

UTKU ÇAKIRÖZER (Eskişehir) - Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Tekrar sizi, tüm arkadaşlarımı saygıyla selamlıyorum. Sayın Bakan Yardımcımıza ve Dışişleri Bakanlığından gelen değerli Bakanlık mensuplarına hoş geldiniz diyorum.

Sayın Oğuz Kaan Salıcı "İtirazımız yok." dedi, benim var, hani o alınmasın, benim var. Şu anlamda var sayın milletvekilleri, şimdi, öyle bir ortamayız ki yani Türkiye'de emeklisine zam veremeyen, asgari ücretlisine on aydır zam yapamayan bir iktidar var. Emekli istediğinde, emekçi istediğinde para yok -anlatabiliyor muyum- tabii ki ben önce tabii şeyi kayda geçireyim, Kırgızistan, Orta Asya'daki kardeşlerimiz, bizim canımız, ciğerimiz; onda hiçbir tereddüt yok ama bahsettiğimiz işte borç silme noktasında hani bu kadar rahat davranırken bu memleketin milyonlarca yurttaşının derdlerine bu kadar da bigane kalınması da doğrusu insanın içine sinmiyor; bunu da kayda geçirmek durumundayım.

Ben şunu da söylemek için söz aldım Sayın Başkanım, Sayın Bakan Yardımcımız da belki bilmediğim noktalar varsa eğer hepimize ortak yanıt verirken belki bu konuya da değinir. Kırgızistan'ın da aralarında bulunduğu Türki Cumhuriyetler geçtiğimiz günlerde Avrupa Birliğiyle bir anlaşma imzaladılar, tam adına belki benim aklım ermez ama AB Orta Asya Cumhuriyetleri Anlaşması, bunun karşılığında onlar finansal bir paketle sanırım Avrupa Birliği yardımcı olacak ancak benim basından okuduğum, tabii ki daha doğru detaylarına Sayın İkinci vâkıftır, bu anlaşma kapsamında doğal olarak Avrupa Birliğinin bazı hususlarını da kabul ettiklerini okudum yani işte, özellikle Güney Kıbrıs Rum kesimi bağlamında ya da Kıbrıs meselesinde bir pozisyona gelmek noktasında olduklarını okudum yani doğru mu, yanlış mı bilemiyorum. Yine, geçtiğimiz günlerde Kazakistan, Özbekistan, Türkmenistan, Kırgızistan, Tacikistan işte Rum tezlerini kabul eden bu bildiriye imza atarken Kazakistan, Özbekistan, Türkmenistan da Rum kesimiyle ilişkilerini en üst seviyeye çıkardılar, büyükelçilikler açıldı, bu komisyonda yine konuşmuştuk. Buralarda biz Türkiye Cumhuriyeti olarak bizim ayrılmaz parçamız Kıbrıs Türkü için, KKTC için... Yani şunu anlayabiliyorum, ülkeler, doğrudur, Avrupa Birliğiyle ilişki kurmak isterken bazı şeylere, evet, boyun eğebilir ama sonra döndüğünde Türkiye Cumhuriyeti'ne, KKTC'ye hangi adımları attılar, attılar mı ya da hangi adımları atmaları noktasında ilişkileriniz sürmekte? Kırgızistan'ın mesela bu AB'yle anlaşmaya imza attığını ben görüyorum, attı mı, atmadı mı? Yani mesela şerh koyabiliyorlar mı, "Ya, biz KKTC'yi ayrı tutuyoruz bundan." gibi koydular mı? Şimdi, bunlar ortadayken yani bizim, evet, canımız dediğimiz cumhuriyetler reel politikanın gereğini yaparken biz yani

hakkımız olan bir borcu silme noktasında niye daha cömert davranıyoruz? Yani tabii, bunu sormanın hakkımız olduğunu düşünüyorum, hani bütçeyi geçiren milletvekilleri olarak da hakkımız olduğunu düşünüyorum. Yani bu noktada bizlere ikna edici hangi yanıtlarınız olabilir? Bu, bir önceki ya da iki önceki oturumumuzda benzer bir şeyi, işte -kim için- Somali için yaptık diye hatırlıyorum yani arsa verdik, dediniz ki "Ya, işte onlar da bize vermişti." falan, işte ama biz onun işte şeyiyle birlikte verdik -neydimimariisiyle, inşaatıyla birlikte verdik mesela. Orada da biz sorduk, cevaplar geldi, sağ olsun, yardımcı oluyor. Yani bu noktalarda biz, evet, yapalım, yardım yapalım, Oğuz Bey'in söylediği gibi yani bu güzel bir şey, evet, yapalım ama sorgulayalım da yaptığımız bu yardımlar bu milletin, 86 milyonun emeklisine, emekçisine veremediği bütçeden veriliyor. O yüzden hepimizin, sadece ben Cumhuriyet Halk Partiliyim diye değil, AK PARTİ'li, MHP'li, DEM'li arkadaşlarımızın, İYİ Partili, hepimizin sorması gerekiyor; ya bunun karşılığında ne aldık, verdik de ne aldık? Bu noktada Kırgızistan'a biz bu jesti yaparken KKTC için karşılığında ne aldık? Şu varsa anlayabilirim, şu varsa, "Kazakistan, Özbekistan, Türkmenistan Rum kesimiyle ilişkilerini en üst seviyeye çıkarırken Kırgızistan fren yaptı, bunu yapmadı." diyorsanız yani 50 küsur milyon dolar karşılığında bu yapılıyorsa, 60 milyon dolar karşılığında anlayabilirim bedeli buysa ki yani zaten bedeli ölçülmez yani KKTC için bir kazanım sağlanmışsa bunun bedeli yoktur, onu söyleyeyim ama varsa bunları bizimle paylaşın yoksa da hani bu cömertliğin nasıl izah edileceğini merak ediyorum.

Bir konuyu da hatırlatarak Sayın Başkanımıza... Ben sözlerimi çok da uzattım. Biz bu Komisyonda Bakanlıktan bir söz almıştık. Ne sözü? Hatırlatayım: Rumlar, biliyorsunuz, Rum kesimi KKTC'de yani emlak... Nasıl anlatacağım onu?

SEDA GÖREN BÖLÜK (İstanbul) - Taşınmaz mal komisyonu mu?

UTKU ÇAKIRÖZER (Eskişehir) - Taşınmaz mal komisyonunu yok sayarak eskiden Rumlara ait olan mallar üzerinde, ev sahibi olan, işte, yatırım yapan Türkiye Cumhuriyeti kökenli ve hatta yabancılara yönelik uluslararası kararlar çıkarttılar, kendi mahkemelerinde mahkûm ettirdiler, bazılarını cezaevine koydurdular, aralarında bizim yurttaşlarımızın da olduğu, Türkiye Cumhuriyeti yurttaşlarının da olduğu ama yabancılardan da olduğu galiba onlarca, belki yüzlerce ismin de aleyhlerinde INTERPOL kararları çıkarttılar yani bir havaalanına gittiğinde, bir ülkede bunlar derdest edilecekler ve doğrudan Rum mahkemesine çıkarılacaklar. Ben bu konuyu konuştuğumuzu hatırlıyorum. Nereden hatırlıyorum? Yanılmıyorsam bir KKTC heyeti geldi, Sayın Oktay Başkanlığında ben de o heyette yer aldığım için hasbelkader, orada öğrendik aslında bunun vahametini. Sayın Oktay inisiyatif olarak ilk Dışişleri Komisyonu toplantısında gelen Bakan Yardımcısına "Biz bu konuda bir sunum istiyoruz." dedi, söz verildi bize. Sonraki hafta toplandığımızda Bakanlık, yanılmıyorsam, "Biz Birleşmiş Milletlere, önemli görüşmelere gidiyoruz, New York görüşmelerine, şimdi bu görüşmelere bu gölge düşürmesin." ya da ona benzer bir şeyle izin istediler. Aralık mıydı, bilmiyorum, hangi aydı?

BAŞKAN FUAT OKTAY - Daha sonraydı sanıyorum, bu yıl diye hatırlıyorum.

UTKU ÇAKIRÖZER (Eskişehir) - Ha, bu yıldır. Ben bu konudaki Sayın Başkanımızın hepimizin hislerine tercüman olan talebini Bakanlığımıza hatırlatmak istiyorum, bu konunun daha da ağırlaştığını da tahmin ediyorum. KKTC'de de seçimler herhâlde bitti, bitecek.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Onunla ilgili ben hemen kısa bir şey yapabilirim müsaade edersen, açıklama yapabilirim.

UTKU ÇAKIRÖZER (Eskişehir) - Tabii, tabii, onu hatırlatmak istedim. Ben teşekkür ediyorum, bu Türki Cumhuriyetlerin özellikle KKTC konusunda, attıkları, atacakları adımlar konusunda ve bu işte borcun silinmesi konusundaki gerekçeyi bizimle paylaşırsanız sevinirim.

Çok teşekkür ederim Sayın Başkanım.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Ben teşekkür ediyorum.

Bu konuyu 2 defa biz gündeme aldık. İlk toplantıda Kıbrıs konusunu gündeme almıştık, o zaman Bakanlığımızın bir mazereti olmuştu. Sonrasında zaten bu Gazze ve benzeri şeylerle ilgili brifingler aldık, bu toplantıda da "Alalım." şeklinde bir talep geldi ama Kıbrıs'ta seçimler olduğu için şık olmayabileceğini değerlendirdik yani tam orada seçimler arifesinde burada Türkiye Büyük Millet Meclisinde Kıbrıs'ı konuşmanın, tartışmanın şık olmayabileceği düşüncesiyle, bir de Gazze konusu zaten şu anda yine çok canlı, onu önceleyelim, bir sonraki toplantıda Kıbrıs'ı alalım demiştik, dolayısıyla bir sonraki toplantıda Kıbrıs'ı gündemimize alabiliriz.

Evet, teşekkür ediyorum.

Buyurun.

MAHMUT RIDVAN NAZIRLI (Elâzığ) - Başkanım, teşekkür ediyorum söz verdiğiniz için.

Aslında ben bu konuyla ilgili söz almayacaktım çünkü vekillerimiz gerek iktidar partisinden gerek muhalefet partisinden konuyla ilgili gerekli şeyleri söylediler. Ceylan Hanım'ın bu konuyla ilgili söylediği şeyi çok masumane buluyorum konunun bağlamıyla alakalı olmasa bile ama yani biz burada Dışişleri Komisyonunda ısrarla konuyu siyasetten uzaklaştırıp gündemimize odaklanmaya çalışıyoruz ancak bu konu, "On aydır emeklilere zam yapılmazken niye buraya yapılıyor?" ısrarla vurgulanırsa o zaman bize de Utku Bey şunu sormak düşer: O zaman gelin, biz İBB'deki yolsuzlukları konuşalım. Efendim, ayakkabı kutuları...

UTKU ÇAKIRÖZER (Eskişehir) - Gelin, konuşalım, TRT'de konuşalım.

MAHMUT RIDVAN NAZIRLI (Elâzığ) - İşte, şöyle, burası bunun onun yeri değil demek istiyorum yani burada da emekli maaşları konusu farklı bir şey, dış politika başka bir şey.

UTKU ÇAKIRÖZER (Eskişehir) - Ama verdiğiniz bütçe aynı, bütçe aynı bütçe.

MAHMUT RIDVAN NAZIRLI (Elâzığ) - Şimdi, bunu buraya taşırsak gelin, sizinle konserleri konuşalım, verilen milyonları konuşalım.

UTKU ÇAKIRÖZER (Eskişehir) - Konuşalım, Gökçek'in verdiklerini...

MAHMUT RIDVAN NAZIRLI (Elâzığ) - O zaman, tamam, bunları konuşacağımız zaman dış politikayı nasıl konuşacağız yani?

ASUMAN ERDOĞAN (Ankara) - Gökçek gideli çok sular aktı, çok!

UTKU ÇAKIRÖZER (Eskişehir) - Ama siz açtınız konuyu!

MAHMUT RIDVAN NAZIRLI (Elâzığ) - İşte, hayır, biz açmadık, siz açtınız konuyu, siz getirdiniz emekli maaşına. Ya, dış politika ayrı bir şey. Ve ısrarla burada bu konunun karşılığında ne alındı? Stratejik olduğu burada söyleniyor, ısrarla söyleniyor, illa bunun karşılığında bir su şişesi veya bunun karşılığında bir bina alınmasına gerek yok. Burada Kırgızistan'ın Türkiye Cumhuriyeti için önemi, Türk devletlerinin bizim için olan önemi defalarca konuşulduğu hâlde konuyu "Karşılığında ne alındı?" konusuna getirmek de bence doğru değil; bu, benim fikrim.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Evet, ben teşekkür ediyorum.

Burada bir konuyu sormak istiyorum: Biraz önce Derya Hanım'ın konuşmasında bir şey vardı, bir paragraf vardı. "Bu borç yeni bir ödeme yapılması anlamına gelmemektedir, 2010'ların başında verilmiş yirmi yıl vadeli ve düşük faizli kalkınma kredisidir. Borcun büyük kısmı pandemi ortamında G20'nin borç erteleme girişimi kapsamında ertelenmiş, ardından tahsil kabiliyeti kalmamıştır. Bu alacağı defterde tutmak hazineye bir getiri sağlamadığı gibi muhasebe yükü yaratmaktadır." gibi bir ifadesi vardı, buna katılıyor musunuz?

DIŞİŞLERİ BAKAN YARDIMCISI AYŞE BERRİS EKİNCİ - Doğrudur Sayın Başkanım.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Evet, dolayısıyla aslında böyle bir konu var, şurada ben bir şey ifade etmek istiyorum aslında. Uluslararası ilişkiler ile içerideki sabit gelirliyle yapılacak ödemeyi karıştırmamakta fayda var diye düşünüyorum. Yani özellikle Plan Bütçede zaten şu anda bütçe görüşülecek bir konu yani 50 milyon dolar, 58 milyon dolarla, uluslararası boyuttaki yürütülen işler ile içerideki işlerin onun alternatifi olmadığını aslında hepimiz de biliyoruz, yakinen de biliyoruz bunu, dolayısıyla onun ikisini birbirinden ayırmak gerektiğini düşünüyorum.

İkincisi de "Karşılığında ne alınıyor?" dediğimiz aslında bu ikili ilişkilerde aslında bu karşılıklı çıkarlar üzerinde devam eden bir ilişki. Ben kendi dönemimde de çalıştığım dönemde de hatırlıyorum, bunu bir eylem planı bazında yürüttük, yürütüyorduk. Şimdi de zaten arkadaşlarımız biraz önce ifade ettiler 72 maddelik yeni bir eylem planı. Yani o eylem planının içerisinde zaten tüm projeler -neler var dediniz- aslında hepsi var. O eylem planı paylaşılabiliyor de gizli bir şey olduğunu da düşünmüyorum yani nelerin olduğu orada var, ikili ilişkiler boyutunda, özellikle ekonomik ilişkiler boyutunda orada karma ekonomik komisyonun aldığı kararlar, dolayısıyla çok boyutlu bir ilişki devam ediyor Kırgızistan'la alakalı.

Kıbrıs konusu zaten kamuoyunda da basında da medyada da siyasette de çok tartışıldı bu konu. Bu konuyu aslında Dışişlerimiz de ilgili birimlerimiz de bunu ifade ettiler. Bu, aslında hem bir tarafta Avrupa Birliği kendisiyle ilişkilerin yürütülmesi boyutunda Kıbrıs'ı dayatan kendileri olup, sonrasında da tekrar içeride yeniden bir gündem oluşturup "Böyle yapan ülkelerle siz iş birliğini devam mı ettireceksiniz?" anlamında bir kamuoyu baskısı oluşturmaya dönük yani bir taşla iki kuş vurma peşinde olan bir Avrupa Birliği veya dışarıdaki bir yapıyı gördük. Dolayısıyla bizim Türk dünyasıyla ilişkimiz son derece stratejik, son derece kalıcı ve pozitif ilerleyen, ivme de sürekli yukarı doğru giden bir ivme. Dolayısıyla tek bir konuda bu ipleri germek veya koparmaktan ziyade geliştirerek, kendimizi anlatarak, Kıbrıs'ı anlatarak bunun sadece Kıbrıs veya Türkiye için değil, Doğu Akdeniz için değil, Türk dünyası için ne anlama geldiğini anlatarak, bıkmadan, usanmadan ama ilişkileri geliştirerek devam etmekte fayda olduğunu düşünüyorum. Zaten bir anlamda sessiz diplomasi yürütüldü orada da yani kamuya veya basına açık şekilden ziyade her biri gerek devlet başkanları nezdinde gerek bakanlar nezdinde her aşamada biz de parlamenter diplomasi boyutunda bu şeyi devam ettirdik ve ettirmeye de devam edeceğiz zaten. Dolayısıyla Kıbrıs'la ilişkilerde aslında baktığımız zaman yine yukarı ivmeyle devam eden bir ilişkiyi görüyoruz orada da yani dün asla kabul etmeyen bir coğrafyadan bugün "Olabilir." diyen, Türk dünyasını gözlemci olarak kabul eden, sonrasında Cumhurbaşkanını davet eden, Dışişleri Bakanlığı nezdinde davet eden, sonra dostluk grupları oluşturulan, şimdi Kıbrıs'a ziyaretlerin başladığı, aşama aşama devam eden bir pozitif gelişme var. Bence biz Dışişleri Komisyonu olarak da bunun daha da geliştirilmesi boyutunda neler yapabiliriz kısmına odaklanmamızda fayda var diye düşünüyorum, yoksa ilişkileri koparmak gerçekten çok kolay yani bireysel ilişkilerde böyle olduğu gibi ülkeler arası ilişkilerde de bu böyle aslında. Dolayısıyla belki burada yine yapıcı davranarak, stratejik sabır göstererek, hedefimizden sapmadan, Kıbrıs'ın tanınmasına dönük, yönelik bu çabalarımızı sürdürmemizde fayda var diye düşünüyorum. Aslında burada bizim belki odaklanacağımız bir başka boyut Kıbrıs'la ilgili Avrupa Birliği'nin tutumudur yani burada Yunanistan'ın ve Rum kesiminin dış politikasına esir olmuş bir stratejik körlüğün içerisinde bulunan bir Avrupa Birliği vardır, dolayısıyla bu dayatmalar oradan geliyor. Belki bu dayatmaların hafifletilmesi noktasında bu tarafla da görüşmemiz ama yine bir kez daha ifade etmek istiyorum, stratejik sabırla burada hedefimize doğru yürümeye devam etmemiz gerektiğini düşünüyorum.

Teşekkür ediyorum.

DIŞİŞLERİ BAKAN YARDIMCISI AYŞE BERRİS EKİNCİ - Sayın Başkanım, izin verirseniz birkaç husus eklemek istiyorum.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Buyurun, buyurun lütfen.

DIŞİŞLERİ BAKAN YARDIMCISI AYŞE BERRİS EKİNCİ - Biraz önce Sayın Vekilimizin de dile getirdiği üzere, 4 Nisanda Semerkant'ta düzenlenmiş olan Orta Asya AB Zirvesi'nde bir zirve bildirisi yayınlandı ve o zirve bildirisinde de KKTC'nin ilanını kınayan 2 BM kararına atıf yapıldı ve bu kararlara esasen sırf sayıları zikredilmek suretiyle atıf yapıldı yani hani doğrudan konuya yakın olmayan ülkelerin belki bu şeyle tam olarak da anlamamış olmaları da söz konusu olabilir fakat burada tabii, son derece talihsiz bir gelişmeydi. Siz de Sayın Başkan biraz önce değindiniz, Türkiye'de bu hakikaten hem kamuoyu olsun, resmî olsun, sayın milletvekillerimiz, Meclisimiz olsun, her yerden yoğun tepkiler geldi ve bunu Orta Asya cumhuriyetleri de yakından takip ettiler, gördüler; bizler konuştuk. Sizin de biraz önce söylediğiniz gibi, başka coğrafyalara benzemiyor bizim bu coğrafyayla ilişkilerimiz, hakikaten bir aile olarak gördüğümüz bir coğrafya, dolayısıyla burada da belki birtakım üzüntülerimizi ve hayal kırıklıklarımızı da özel olarak paylaşmayı tercih ettik. Biraz önce, stratejik bir sabırdan bahsettiniz, hakikaten onun yürütülmesi çok önemli.

Diğer taraftan, bizim Orta Asya Cumhuriyetlerine söylediğimiz, evet, GKRY'yle... Zaten esasen Kazakistan, Kırgızistan ve Tacikistan yeni değil, diplomatik ilişkisini GKRY 92'de tesis etmiş, Türkmenistan ise 2007'de tesis etmiş, ondan sonra... Bizim söylediğimiz, diğer birtakım Batılı ülkelerin, AB ülkelerinin yaptıkları gibi, GKRY'yle bir ilişki geliştireyorsa dahi burada önemli olan

KKTC'yle de ilişkilerini geliştirmeleri ve KKTC'ye ziyarette bulunmaları ve esasen son dönemde de bu alanda da bir ivme kazanıldığını, bu krizden sonra da bu ülkelerin de daha büyük bir çabayla birtakım adımlar attıklarını görüyoruz. Bu ülkelerle son dönemde Türk dünyası olarak hem ikili hem TDT başta olmak üzere, TÜRKSOY ve TÜRKPA gibi Türk İşbirliği Teşkilatları bünyesinde KKTC'yi ve Kıbrıs Türklerini destekleyici adımlar atıldı. Bu adımlar arasında Mayıs 2025'te yani nisan'dan sonra KKTC'nin Aksakallar Konseyi Toplantısıyla ilk kez bir TDT etkinliğine ev sahipliği yapması, Budapeşte Zirvesi'nde Türk Akademisine gözlemci üyelik başvurusunun kabulü, Zirve Bildirisi'nde Türk dünyasının Kıbrıs Türkleriyle dayanışmasını vurgulayan yazımların yer alması ve KKTC'nin Kazakistan'da gerçekleştirilen TÜRKPA 14'üncü Genel Kuruluna katılımı gibi millî davamız bakımından önemli kazanım teşkil eden gelişmeler yaşandı. KKTC'nin, Teşkilatımızın Ankara, Şuşa, Bişkek zirvelerinin yanı sıra son olarak Azerbaycan'ın ev sahipliğinde 6-7 Ekim tarihlerinde Gebele'de düzenlenen zirvede gene layık olduğu şekilde en üst düzeyde Cumhurbaşkanı Sayın Ersin Tatar tarafından temsil edilmiş olması da son derece önemlidir. Semerkant'ta düzenlenen bu zirvenin ardından gerçekleştirilen ilk resmî TDT zirvesi olan Gebele Zirvesi'ne KKTC'den üst düzey katılım sağlanması, Gebele Bildirisi'nde Kıbrıs davamıza destek veren ifadelerin yer alması ve KKTC'nin Türk Akademisine gözlemci üyeliğinin hayata geçirilmesi aile meclisimizin KKTC ve Kıbrıs Türkleriyle dayanışmasının somut örneklerini oluşturmuştur. Keza, biraz önce de bahsetmiştim, Sayın Ersin Tatar geçtiğimiz dönemde Kırgızistan'a bir gayriresmî ziyarette bulunmuştur ikili düzeyde, bu da Orta Asya'ya gerçekleştirilen KKTC tarafından en üst düzeyde ikili ilk ziyareti teşkil etmiştir, ayrıca da Orta Asya'da da Kırgızistan'da KKTC ofisinin bulunduğu bu aşamadaki tek ülkedir. Biz, tabiatıyla, KKTC ve Türk dünyasıyla, TDT, diğer ülke üyeleriyle ilişkilerinin geliştirilmesine yönelik çalışmalarımızı ve faaliyetlerimizi her daim sürdürmeye devam edeceğiz.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Teşekkür ediyorum.

Başka soru görüş, öneri yoksa -yok- teklifin tümü üzerinde görüşmeler tamamlanmıştır.

Teklifin maddelerine geçilmesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Teklifin 1'inci maddesini okutuyorum:

**DIŞİŞLERİ BAKANLIĞI TARAFINDAN TEMSİL EDİLEN TÜRKİYE CUMHURİYETİ HÜKÜMETİ İLE
MALİYE BAKANLIĞI TARAFINDAN TEMSİL EDİLEN KIRGIZ CUMHURİYETİ BAKANLAR KURULU ARASINDA
BORÇ SİLME ANLAŞMASININ ONAYLANMASININ UYGUN BULUNDUĞUNA DAİR KANUN TEKLİFİ**

MADDE 1- (1) 5 Kasım 2024 tarihinde Bişkek'te imzalanan "Dışişleri Bakanlığı Tarafından Temsil Edilen Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Maliye Bakanlığı Tarafından Temsil Edilen Kırgız Cumhuriyeti Bakanlar Kurulu Arasında Borç Silme Anlaşması"nın onaylanması uygun bulunmuştur.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Söz almak isteyen arkadaşımız? Yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

2'nci maddeyi okutuyorum:

MADDE 2- (1) Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Söz almak isteyen arkadaşımız? Yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

3'üncü maddeyi okutuyorum:

MADDE 3- (1) Bu Kanun hükümlerini Cumhurbaşkanı yürütür.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Söz almak isteyen arkadaşımız? Yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum: 3'ncü maddeyi kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Teklifin tümünü oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

İç Tüzük'ün 45'inci maddesi hükmü uyarınca Komisyonumuzu Genel Kurulda temsil etmek üzere özel sözcülerle ilgili önergeyi okutuyorum:

Dışişleri Komisyonu Başkanlığına

TBMM İç Tüzüğü'nün 45'inci maddesi uyarınca (2/3213) numaralı Kanun Teklifi'nin Komisyon raporunun Genel Kurulda görüşülmesi sırasında Komisyonumuzu temsil etmek üzere Gaziantep Milletvekili Derya Bakbak, Ankara Milletvekili Asuman Erdoğan, Ankara Milletvekili Ahmet Fethan Baykoç, Elâzığ Milletvekili Mahmut Rıdvan Nazırlı, İstanbul Milletvekili Seda Gören Bölük, İstanbul Milletvekili Oğuz Üçüncü'nün özel sözcüler olarak seçilmesini teklif ederim.

Fuat Oktay

Ankara

Dışişleri Komisyonu Başkanı

BAŞKAN FUAT OKTAY - Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Şimdi, son kanun teklifimize geçiyoruz.

8.- İstanbul Milletvekili Numan Kurtulmuş'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Birleşmiş Milletler Yakın Doğu'daki Filistin Mültecileri İçin Yardım ve Bayındırlık Ajansı Arasında Ankara'da UNRWA Ofisinin Kurulmasına Dair Anlaşmanın Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/3271)⁸

BAŞKAN FUAT OKTAY - Gündemin 8'inci sırasında İstanbul Milletvekili Sayın Numan Kurtulmuş'un (2/3271) esas numaralı Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Birleşmiş Milletler Yakın Doğu'daki Filistin Mültecileri İçin Yardım ve Bayındırlık Ajansı Arasında Ankara'da UNRWA Ofisinin Kurulmasına Dair Anlaşmanın Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi bulunmaktadır.

8. (2/3271) esas numaralı Kanun Teklifi tutanağa eklidir.

İstanbul Milletvekili Sayın Kurtulmuş tarafından 1/9/2025 tarihinde Meclis Başkanlığına sunulan teklif, 1/10/2025 tarihinde esas komisyon olarak Dışişleri Komisyonuna havale edilmiştir.

Teklifin tümü üzerindeki görüşmelere geçiyoruz.

Sayın Ekinci, buyurun lütfen.

DIŞİŞLERİ BAKAN YARDIMCISI AYŞE BERRİS EKİNCİ - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; teşekkür ederim.

Birleşmiş Milletler Filistin Mültecilerine Yardım ve Bayındırlık Ajansı (UNRWA) faaliyete geçmesinden itibaren Filistin, Lübnan, Ürdün ve Suriye'deki Filistin mültecilerine eğitim, sağlık ve temel hizmetler sunmaktadır. Gazze'de 7 Ekim 2023'ten beri devam eden saldırılar nedeniyle sivil altyapının yıkılması, on binlerce masum insanın hayatını kaybetmesi ve Filistinlileri ana vatanlarından tehcir etmeye yönelik girişimler yakın tarihin en ağır insani krizlerinden birine yol açmıştır, bu koşullar altında ise UNRWA'nın sahadaki hayati rolü daha da önem kazanmıştır. İsrail'in 7 Ekimden bu yana gerçekleştirdiği saldırılarda 67 binden fazla Filistinli katledilmiştir. Bu saldırılardan UNRWA da etkilenmiş, 370'in üzerinde UNRWA personeli İsrail saldırılarında hayatını kaybetmiştir. UNRWA'ya ait neredeyse tüm tesisler zarar görmüş, barınmakta olan en az 845 kişi bu tesislerde hayatını kaybetmiştir. UNRWA, bu yıkıcı süreçte yaklaşık 1 milyon kişiye barınma imkânı sağlamıştır. UNRWA, ateşkes ilan edilen dönemde 2 milyondan fazla kişiye gıda yardımı ulaştırmıştır. Nisan 2025 sonu itibarıyla Ajansın gıda stokları tükenmiştir. İsrail makamları Mart 2025'ten itibaren yeni ateşkes yürürlüğe girene kadar Gazze'ye insani yardım ve gıda girişini engellemiştir. UNRWA'ya ait 22 sağlık merkezinden sadece 4'ü faal durumdadır. Bunlara ek olarak 3 geçici sağlık merkezi ve yaklaşık 30 tıbbi nokta hizmet vermektedir. Bugüne kadar 10 milyondan fazla birinci basamak sağlık hizmeti sağlanmıştır. 5 yaşın altındaki 277 bin çocuk yetersiz beslenme taramasından geçirilmiştir, 300 binden fazla çocuk da rutin aşı programı kapsamında aşılanmıştır. Yarıyı UNRWA okullarına kayıtlı 660 bin çocuk okula gidememiştir. Okul binalarının yüzde 92'si ya yıkılmış ya da ağır hasarlı durumdadır. UNRWA okullarının yüzde 90'ı ya doğrudan vurulmuş ya da yerinden edilmiş ailelerce barınma alanı olarak kullanıldığı sırada zarar görmüştür. Milyonlarca Filistin mültecisine insani yardım, eğitim ve sağlık imkânı tanıyan Ajansın maruz kaldığı bu güçlükler uluslararası hukukun açıkça ihlalidir. İsrail'in işgal altındaki Filistin topraklarında UNRWA'nın faaliyetlerini yasaklama yönünde bu yıl 29 Ocak tarihinde yürürlüğe koyduğu karar, İsrail'in işgal ve ilhak politikalarının geldiği noktayı gözler önüne sermiştir. Konu hakkında BM Genel Kurulunun Uluslararası Adalet Divandanı talep ettiği istişari görüş kapsamında ülkemizce yazılı ve sözlü beyanda bulunulmuştur, ulusal beyanlarımızda İsrail'in kararının uluslararası hukukun açık ihlali olduğu vurgulanmıştır. İsrail'in UNRWA'nın faaliyetlerini engelleme çabaları karşısında ülkemiz UNRWA'ya desteğini sürdürmektedir. Bu çerçevede, UNRWA'nın talebi üzerine ülkemizde UNRWA ofisi açılması yönünde çalışma başlatılmış, ilgili kurumlarımızca yürütülen eşgüdüm çerçevesinde diğer BM kuruluşlarıyla imzalanmış anlaşmalar temel alınarak bir antlaşma hazırlanmıştır. Neticede, bu yıl 21 Haziran tarihinde İT Dışişleri Bakanları Konseyi Toplantısı marjında Sayın Bakanımız ile UNRWA Genel Komiseri Philippe Lazzarini tarafından Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Birleşmiş Milletler Yakın Doğu'daki Filistin Mültecileri için Yardım ve Bayındırlık Ajansı arasında Ankara'da UNRWA ofisinin kurulmasına dair anlaşma imzalanmıştır. Anlaşmanın amacı, UNRWA'ya göstermiş olduğumuz mali ve gıda desteğimizin yanı sıra Ankara'da kurulacak ofisle UNRWA'nın Kafkasya ve Orta Doğu ülkeleri dâhil bölge ülkeleriyle eşgüdüm yapması ve ofisin ülkemizin UNRWA'nın bir tedarik merkezi olmasına katkı sağlamasıdır. Ülkemiz UNRWA'ya yıllık olarak 10 milyon dolarlık gönüllü mali katkı yapmaktadır. Ajansın talebiyle bu yılki katkımız yılın ilk yarısında ödenmiştir. İlaveten, 2025 yılında Türkiye'den UNRWA'ya 120 bin ton un aynı yardım olarak iletilecektir.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Evet, ben teşekkür ediyorum.

Sorusu olan, söz almak isteyen arkadaşımız? Yok.

Teklifin tümü üzerinde görüşmeler tamamlanmıştır.

SEDA GÖREN BÖLÜK (İstanbul) - Gazze oturumunda...

BAŞKAN FUAT OKTAY - Pardon, buyurun.

SEDA GÖREN BÖLÜK (İstanbul) - Yok, Başkanım. Gazze oturumunda konuşursak aslında çok daha iyi olur. Soracağım birtakım sorular var ama o oturumla birleştiresek daha verimli olur diye düşünüyorum.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Tamam, nasıl arzu ederseniz.

Teşekkür ediyorum.

Teklifin tümü üzerinde görüşmeler tamamlanmıştır.

Teklifin maddelerine geçilmesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Teklifin 1'inci maddesini okutuyorum:

TÜRKİYE CUMHURİYETİ HÜKÜMETİ İLE BİRLEŞMİŞ MİLLETLER YAKIN DOĞU'DAKİ FİLİSTİN MÜLTECİLERİ İÇİN YARDIM VE BAYINDIRLIK AJANSI ARASINDA ANKARA'DA UNRWA OFİSİNİN KURULMASINA DAİR ANLAŞMANIN ONAYLANMASININ UYGUN BULUNDUĞUNA DAİR KANUN TEKLİFİ

MADDE 1- (1) 21 Haziran 2025 tarihinde İstanbul'da imzalanan "Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Birleşmiş Milletler Yakın Doğu'daki Filistin Mültecileri için Yardım ve Bayındırlık Ajansı Arasında Ankara'da UNRWA Ofisinin Kurulmasına Dair Anlaşma"nın onaylanması uygun bulunmuştur.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Söz almak isteyen arkadaşımız? Yok.

Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

2'nci maddeyi okutuyorum:

MADDE 2- (1) Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Söz almak isteyen arkadaşımız? Yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

3'üncü maddeyi okutuyorum:

MADDE 3- (1) Bu Kanun hükümlerini Cumhurbaşkanı yürütür.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Söz almak isteyen arkadaşımız? Yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Teklifin tümünü oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Oy birliğiyle kabul edilmiştir dersem hemfikiriz değil mi? Oy birliğiyle kabul edilmiştir.

İç Tüzük'ün 45'inci maddesi hükmü uyarınca Komisyonumuzu Genel Kurulda temsil etmek üzere özel sözcülerle ilgili önergeyi okutuyorum:

Dışişleri Komisyonu Başkanlığına

TBMM İç Tüzüğü'nün 45'inci maddesi uyarınca (2/3271) esas numaralı Kanun Teklifi'nin Komisyon raporunun Genel Kurulda görüşülmesi sırasında Komisyonumuzu temsil etmek üzere Gaziantep Milletvekili Derya Bakbak, Ankara Milletvekili Asuman Erdoğan, Ankara Milletvekili Ahmet Fethan Baykoç, Elâzığ Milletvekili Mahmut Rıdvan Nazırlı, İstanbul Milletvekili Seda Gören Bölük, İstanbul Milletvekili Oğuz Üçüncü'nün özel sözcüler olarak seçilmesini teklif ederim.

Fuat Oktay
Ankara
Dışişleri Komisyonu Başkanı

BAŞKAN FUAT OKTAY - Evet, kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Ben çok çok teşekkür ediyorum. 8 kanun teklifimiz aslında diğer komisyonlarımıza da örnek olacak bir oturumla görüşüldü ve kabul edildi. Ben, her bir arkadaşımıza, her bir Komisyon üyemize yürekten teşekkür ediyorum.

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARİ (Devam)

2.- Komisyon Başkanı Fuat Oktay'ın, 28'inci Dönemin birinci devresinde kurulan "Yurt Dışı Türkler ve Akraba Toplulukları Alt Komisyonu"nın bu yasama yılında da kurulup kurulmamasına ve katılımcılara teşekkür ettiğine ilişkin açıklaması

BAŞKAN FUAT OKTAY - Aslında, bir sonraki oturuma geçmeden bir konu var, ben onu istişare bazında şimdi sizlere sormak istiyorum, uygun görülürse gündeme alırsınız, değilse gündeme almayız. Bu birinci devrede, 28'inci Dönemin birinci devresinde bir alt komisyon kurmuştuk "Yurt Dışı Türkler ve Akraba Toplulukları Alt Komisyonu" diye, onunla ilgili yine bir talep var bu dönemde kurulmasıyla alakalı, yoğun bir talep var. Sizlerle de farklı çerçevede görüşüldü diye düşünüyorum. Eğer "Bununla ilgili gündeme alabiliriz ve bugün hemfikiriz, bunu geçirebiliriz." dersiniz gündeme alırsınız bu çerçevede, yoksa "Belirli konular var, bir görüşelim." dersiniz bir sonraki toplantıya bırakabiliriz.

Buyurun lütfen Utku Bey.

UTKU ÇAKIRÖZER (Eskişehir) - İsterseniz bir sonraki toplantıya, bilemedim yani.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Tamam.

UTKU ÇAKIRÖZER (Eskişehir) - Benim oradaki söyleyeceğim tek şey; ben üyesiyim, sağ olsun Başkanımız, diğer milletvekillerimiz ama bu komisyonu yeterince çalıştıramadığımız kanaattem. Bunu Başkanımızla da paylaştığım için kimse alınmasın, hepimizin çalıştıramadığımızı düşünüyorum. Çalışacaksa kuralım ve çalışması için gayret gösterelim hep birlikte. Yani düşünün, "Yurt dışı Türkler" diye kurduk, benim bildiğim, gidip bir hâllerini dinlemedik, buraya 2 tane kamu kurumu geldi, onun dışında gidip "Yurt dışındaki Türkler ne düşünüyor?" diye bu Komisyon dinleyemedi. Bizler -sağ olsun- Dışişleri Komisyonumuzla gittiğimizde dinliyoruz. Yani birlikte tartışabiliriz belki, kuralım, işleyecekse kuralım yani onu demek istiyorum, kurmuş olmak için kurmayalım; özür dilerim, onu söylemek istedim.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Aslında, ben de benzer bir yorumda bulundum bununla alakalı. İlk dönemdeki aslında çıktılarına baktığımızda yeteri boyutta bir çıktı göremediğimizle alakalı ama arkadaşlarımızın ısrarla bu dönem çok daha yoğun bir çalışma içerisinde olacaklarıyla ilgili taahhütleri var. Dediğim gibi, arzu ederseniz bugün, arzu etmezsiniz bir sonraki toplantıda... Şöyle de yapabiliriz, aslında vakit de kaybetmemiş oluruz o zaman: Bir sonraki toplantıda şayet kabul edildiğinde... Zaten bugün kabul etsek bile üyelerin belirlenmesiyle alakalı bir sonraki toplantıda bu bize gelecek, orada oylamaya sunacağız. Dolayısıyla belki gruplarımız hazırlıklı gelir, üyeler de hazırlıklı olur. Dolayısıyla bir sonraki toplantıya ertelemektense aynı toplantıda hem karar alırsınız, hem de üyeleri oylamaya sunmuş oluruz, onu da aynı toplantıda gerçekleştirdiğimizde hiç zaman kaybına da sebebiyet vermemiş oluruz. O zaman bir sonraki toplantıya bırakalım ve hazırlıklı gelinmesiyle alakalı şimdiden de bu bilgilendirmeyi ben resmen yapmış olayım, gruplarımız da bu komisyona verecekleri üyelerle ilgili hazırlıklı gelirlerse memnun olurum.

Ben, yine, 28'inci Dönem birinci devrede varılan mutabakata binaen söylüyorum. O, AK PARTİ'nin 4 üyesi, Cumhuriyet Halk Partisinin 1, Halkların Eşitlik ve Demokrasi Partisinin 1, Milliyetçi Hareket Partisinin 1, İYİ PARTİ'nin 1, ve YENİ YOL Partisinin de 1 üyeye temsil edildiği bir komisyondur. Dolayısıyla yine aynı çerçevede bir mutabakat sağlandığında bu çerçevede üyeler hazırlıklı gelirse, gruplar hazırlıklı gelirse -aynı toplantıda- hepsini bitirmiş oluruz bir sonraki toplantıda.

Ben teşekkür ediyorum.

Bugünkü gündemimizin 3'üncü sırasında Dışişleri Bakanlığının Gazze'ye ilişkin son gelişmeler konulu bir bilgilendirme sunumu yer almakta. İsterseniz on beş dakikalık bir ara verelim, bir nefes alsın herkes, sonrasında da böyle yenilenmiş olarak Gazze'yi dinleyelim.

Ben, tekrar Sayın Bakan Yardımcımıza, tüm kurumlarımızın değerli temsilcilerine tüm katkıları için bir kez daha şahsım ve Komisyon üyelerimiz adına teşekkür ediyorum.

Kapanma Saati:16.37

İKİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 17.02

BAŞKAN: Fuat OKTAY (Ankara)

BAŞKAN VEKİLİ: Mustafa CANBEY (Balıkesir)

SÖZCÜ: Ceyda BÖLÜNMEZ ÇANKIRI (İzmir)

KÂTİP: Derya BAKBAK (Gaziantep)

----- 0 -----

BAŞKAN FUAT OKTAY - Dışışleri Komisyonun İkinci Oturumunu açıyorum.

IV.- KARARLAR

1.- Dışışleri Bakan Yardımcısı Nuh Yılmaz'ın Gazze'ye ilişkin son gelişmeler hakkında Komisyonu bilgilendirmesi için TBMM İçtüzüğü'nün 32'nci maddesi uyarınca kapalı oturuma geçilmesine ilişkin karar

BAŞKAN FUAT OKTAY - Gündemimizin 3'üncü sırasında Dışışleri Bakanlığının Gazze'ye ilişkin son gelişmeler konulu bilgilendirme sunumu yer almakta.

Öncesinde, biraz önce biz kendi içimizde değerlendirdik aslında Nuh Bey, kapalı veya açık oturum durumunda kapalı oturumla ilgili bir tercihiniz olduğu bilgisi geldi bize, dolayısıyla daha rahat değerlendiririz, konuşuruz, her türlü soruya rahat cevap veririz şeklinde. Aynı görüşteyseniz biz onunla ilgili...

DİŞİŞLERİ BAKAN YARDIMCISI NUH YILMAZ - Evet.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Tamam.

Komisyonumuzun daha sağlıklı ve güvenli bir şekilde bilgilendirilebilmesi için sunuma TBMM İçtüzüğü'nün 32'nci maddesi uyarınca kapalı oturum biçiminde devam edilmesine ilişkin bir önerge de zaten mevcut.

Bu önergeyi okutup oylarınıza sunacağım:

Dışışleri Komisyonu Başkanlığına

Dışışleri Bakan Yardımcısı Sayın Nuh Yılmaz'ın Gazze'ye ilişkin son gelişmeler hakkında Komisyonumuzu daha sağlıklı ve güvenli bir şekilde bilgilendirebilmesi için TBMM İçtüzüğü'nün 32'nci maddesi uyarınca kapalı oturuma geçilmesini arz ve teklif ederiz.16/10/2025

Mahmut Rıdvan Nazırlı
Elâzığ

Seda Gören Bölük
İstanbul

Ahmet Fethan Baykoç
Ankara

Asuman Erdoğan
Ankara

Derya Bakbak
Gaziantep

Mustafa Canbey
Balıkesir

Oğuz Kaan Salıcı
İstanbul

Oğuz Üçüncü
İstanbul

Talih Özcan
Düzce

Gerekçe:

Önergeyle, görüşülen konunun hassasiyeti nedeniyle ortaya çıkan durum karşısında görüşmelerin daha güvenli bir ortamda, sınırlı sayıda kişinin katılımıyla yapılmasını sağlamak ve müzakereleri belirli bir düzen içinde sonuçlandırmak amaçlanmaktadır.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Kapalı oturuma geçiyoruz.

Kapanma Saati: 17.04

(Kapalı oturuma geçildi)

V.- KAPALI OTURUMLAR

A) Kapalı Oturumlar

1.- Üçüncü Oturum kapalı

ÜÇÜNCÜ OTURUM (Kapalıdır)

DÖRDÜNCÜ OTURUM

Açılma Saati: 18.54

BAŞKAN: Fuat OKTAY (Ankara)

BAŞKAN VEKİLİ: Mustafa CANBEY (Balıkesir)

SÖZCÜ: Ceyda BÖLÜNMEZ ÇANKIRI (İzmir)

KÂTİP: Derya BAKBAK (Gaziantep)

----- 0 -----

IV.- KARARLAR (Devam)

2.- Kapalı oturum kararının kaldırılmasına ve açık toplantı düzenine geçilmesine ilişkin karar

BAŞKAN FUAT OKTAY - Sayın milletvekilleri, Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 32'nci maddesi uyarınca alınan kapalı oturum kararının kaldırılmasına ve açık toplantı düzenine geçilmesine ilişkin olarak Başkanlığımıza verilen bir önerge bulunmaktadır.

Önergeyi okutuyorum:

Dışişleri Komisyonu Başkanlığına

Dışışleri Bakan Yardımcısı Sayın Nuh Yılmaz'ın Gazze'ye ilişkin son gelişmeler hakkında Komisyonumuzu daha sağlıklı ve güvenli bir şekilde bilgilendirebilmesi için TBMM İctüzüğü'nün 32'nci maddesi uyarınca alınan kapalı oturum kararın kaldırılmasını ve açık toplantı düzenine geçilmesini arz ve teklif ederiz.

Mahmut Rıdvan Nazırlı
Elâzığ

Seda Gören Bölük
İstanbul

Ahmet Fethan Baykoç
Ankara

Asuman Erdoğan
Ankara

Derya Bakbak
Gaziantep

Mustafa Canbey
Balıkesir

Oğuz Kaan Salıcı
İstanbul

Oğuz Üçüncü
İstanbul

Talih Özcan
Düzce

Gerekçe:

Önergeyle daha önce kapalı oturuma ilişkin alınan kararı ortadan kaldırmak ve müzakerelerin açık bir şekilde yapılabilmesini sağlamak amaçlanmaktadır.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI (Devam)

3.- Komisyon Başkanı Fuat Oktay'ın, tüm katılımcılara teşekkür ettiğine ve kabul edilen kanun teklifleriyle ilgili muhalefet şerhlerine ilişkin açıklaması

BAŞKAN FUAT OKTAY - Ben Gazze'deki son gelişmelere ilişkin Dışışleri Bakan Yardımcımız Sayın Nuh Yılmaz'ın çok değerli sunumlarından dolayı hem kendisine, şahsında tüm ekibine, Değerli Büyükelçilerimize, Genel Müdürlerimize, Bakanlığımızın ve kurumlarımızın çok değerli temsilcilerine yürekten teşekkür ediyorum.

Bu konudaki verdiğiniz emekler milletimiz adına, bölgemiz adına, Türkiye adına unutulmayacaktır. İfade ettiğiniz anlamda da hem kurumlarımızın bu konudaki uzmanlığının gelişmesi, bu alanlarda sadece güvenlik ve istihbarat boyutlu değil, diğer her türlü masada bulunuyor olmamız ve buradaki uzmanlıklarımızın daha da uluslararası ölçekte aranır olması Türkiye adına sevindirici bir konu.

Ben, Komisyon üyelerimizin de tüm katkılarından dolayı, değerli görüşlerinden dolayı Komisyon üyelerimiz de dâhil her birinize yürekten teşekkür ediyorum tekrar.

Değerli arkadaşlar, gündemimizde yer alan tekliflere ilişkin görüşmeler Komisyonumuzda tamamlanmıştır. Komisyonumuzda bugün kabul edilen kanun tekliflerine muhalefet şerhi vermek isteyen üyelerimizin şerhlerini en geç 21 Ekim 2025 Salı günü saat 14.00'e kadar Başkanlığımıza göndermelerini rica ediyorum.

Gündemimizde görüşülecek başka bir konu bulunmamaktadır.

Komisyon üyelerimize, tekrar Bakan Yardımcılarımıza ve bakanlıklarımızın çok değerli temsilcilerine teşekkür ediyorum.

Sizler tarafından gündeme getirilecek ilave bir husus yoksa Dışışleri Komisyonunun 28'inci Yasama Dönemi 18'inci Toplantısına kapatıyorum.

İyi akşamlar.

Kapanma Saati.18.56